

Rosmersholm, by Henrik Ibsen

The Project Gutenberg eBook of Rosmersholm, by Henrik Ibsen This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

Title: Rosmersholm Dramo en kvar aktoj

Author: Henrik Ibsen

Translator: Odd Tangerud

Release Date: January 18, 2008 [EBook #24355]

Language: Esperanto

Character set encoding: ASCII

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK ROSMERSHOLM ***

Produced by Andrew Sly

HENRIK IBSEN

ROSMERSHOLM

Dramo en kvar aktoj

(Rosmersholm)

(1886)

Tradukis: Odd Tangerud

Eldonejo: Jec Scandinavia a/s

Postboks 54 N - 3401 Lier Tlf. 32 85 50 03. Fax. 32 85 50 82

ROSMERSHOLM

ROLOJ:

JOHANNES ROSMER, posedanto de Rosmersholm, antaŭa pastro. REBEKKA WEST, en la domo de ROSMER. REKTORO KROLL, bofrato de ROSMER. ULRIK BRENDEL. PEDER MORENSGARD. SINJORINO HELSETH, dommastrino en Rosmersholm.

Finnmark = laplej norda regiono (fylke) en Norvegio.

(La intrigo okazas en *Rosmersholm*, malnova grandbieno en la najbarejo de malgranda urbo cxe fjordo en okcidenta *Norvegio*.)

UNUA AKTO

(La sidcxambro en *Rosmersholm*; spaca, antikveca kaj hejmeca. Antaŭe cxe la muro dekstre estas kahelforno ornamita per fresxaj branĉoj de betulo, kaj per kampofloroj. Pli malantaŭe estas pordo. Sur la fona muro estas duflugila pordo al la antauxcxambro. Sur la muro maldekstre estas fenestro, kaj antaux gxi ornamvazo kun floroj kaj plantoj. Apud la forno estas tablo kun sofo kaj apogsegxoj. Sur la muroj pendas malnovaj kaj ankaŭ kelkaj iom pli novaj portretoj de pastroj, oficiroj kaj sxtataj oficistoj en uniformo. La fenestro estas malferma. Same la pordo al la antauxcxambro kaj la ekstera pordo de la domo. Ekstere oni vidas grandajn, maljunajn arbojn en aleo kondukanta al la biendomo. Somera vespero. La suno subigxis.)

(*Rebekka West* sidas en apogsegxo apud la fenestro krocetante sur granda, blanka lansxalo, preskaŭ finkrocxita. Foje sxi ekrigardas eksteren inter la floroj. Iom poste *sinjorino Helseth* envenas de dekstre.)

SINJORINO HELSETH

Eble estas tempo, ke mi komencu pretigi la vespertablon, frauxlino.

REBEKKA WEST

Jes, faru. La pastro ja certe baldaŭ venos.

SINJORINO HELSETH

Cxu ne estas trablovo, *tie* kie la frauxlino sidas?

REBEKKA

Jes iomete. Bonvolu fermi.

(Sinjorino Helseth aliras kaj fermas la antauxcxambran pordon; poste sxi iras al la fenestro.)

SINJORINO HELSETH

(volas fermi, sed elrigardas) Sed cxu ne estas la pastro, kiu iras tie?

REBEKKA

(rapide) Kie? (ekstaras) Jes, estas li. (malantaux la kurteno) Iru flanken. Ke li ne ekvidu nin.

SINJORINO HELSETH

(meze sur la planko) Cxu pensi, frauxlino, -- li denove komencas iri la muelejvojon.

REBEKKA

Li ankaux iris la muelejvojon antauxhieraux. (rigardetas inter la kurteno kaj la fenestrokadro) Sed nun ni vidu --

SINJORINO HELSETH

Cxu li kuragxas transiri la ponteton?

REBEKKA

Estas tio, kion mi volas vidi. (iom poste) Ne. Li turnas sin. Iras supre ankaux hodiaux. (iras for de la fenestro) Longa cxirkauvojo.

SINJORINO HELSETH

Bona Dio, jes. Certe estas preme por la pastro transpasxi sur *tiu* ponteto. *Tie*, kie tiajxo okazis, *tie* --

REBEKKA

(kunmetas la krocaxjon) Ili longe ligigxas al siaj mortintoj en Rosmersholm.

SINJORINO HELSETH

Mi kredas *tion*, mi, frauxlino, ke estas la mortintoj, kiuj ligas sin tiel longe al Rosmersholm.

REBEKKA

(rigardas sxin) La mortintoj?

SINJORINO HELSETH

Jes, mi dirus, ke aspekte ili ne kapablas fortiri sin de tiuj, kiuj restas.

REBEKKA

Kial vi tiel pensas?

SINJORINO HELSETH

Jes, cxar alie ne venus tiu blanka cxevalo, mi opinias.

REBEKKA

Kio vere estas tio, cxi tio pri tiu blanka cxevalo, sinjorino Helseth?

SINJORINO HELSETH

Ho, ne estas priparolinda. Pri tiajxo ankaux vi ja ne kredas.

REBEKKA

Cxu vi do kredas pri tiajxo?

SINJORINO HELSETH

(aliras kaj fermas la fenestron) Ho, mi ne volas esti ridindulino por la frauxlino. (elrigardas) Ho -- cxu ne la pastro estas denove tie sur la mueleja vojo --?

REBEKKA

(elrigardas) *Jena viro?* (iras al la fenestro) Estas ja la rektoro!

SINJORINO HELSETH

Jes, gxuste, estas la rektoro.

REBEKKA

Ho, estas gxojige! Cxar vi vidos, ke li intencas viziti nin.

SINJORINO HELSETH

Li iras rekte trans la ponton, li. Spite al tio ke sxi estis lia samsanga fratino. Nu, mi do eniru por pretigi la vespertablon, frauxlino! (Sxi eliras dekstren.)

(*Rebekka* staras momenton apud la fenestro; jen sxi salutas, ridetas kaj kapsignas eksteren.)

(Malheligxas.)

REBEKKA

(aliras kaj parolas tra la pordo dekstre) Ho, kara sinjorino Helseth, vi do metu ion bonan sur la tablon. Vi ja scias, kion la rektoro pleje sxatas.

SINJORINO HELSETH

(de ekstere) Bone, frauxlino, mi faros.

REBEKKA

(malfermas la pordon al la antauxcxambro) Nu, fine do --! Kore bonvena, kara rektoro!

REKTORO KROLL

(en la antauxcxambro, formetas sian bastonon) Dankon. Mi do ne venas gxenante?

REBEKKA

Vi? Honto al vi --!

KROLL

(envenas) Cxiam afabla. (cxirkauxrigardas) Rosmer, cxu en sia cxambro?

REBEKKA

Ne, li promenas. Li forestas iom pli longe ol kutime. Sed nun li baldaux venos. (montras al la sofo) Bonvolu sidi dume.

KROLL

(demetas la cxapelon) Multan dankon. (eksidas kaj cxirkauxrigardas) Ho kiel bela kaj sxatinda vi farigis la malnovan cxambrom. Floroj alte kaj malalte.

REBEKKA

Rosmer multe sxatas fresxajn florojn cxirkaux si.

KROLL

Ankaux vi, mi opinias.

REBEKKA

Jes. Sxajnas al mi, ke ili agrable lulas niajn sentojn. Antauxe ni devis ja rezigni pri tiu gxuo.

KROLL

(kapsignas peze) Kompatinda Beate ne toleris la odoron.

REBEKKA

Ecxe ne la kolorojn. Sxi kvazaux konfuzigxis --

KROLL

Mi bone memoras. (en pli malpeza tono) Nu, kiel do statas cxi tie?

REBEKKA

Jes, cxio iras laux la ebena. Unu tagon kiel la alian. -- Kaj cxe vi? Via edzino --?

KROLL

Ho, kara frauxlino West, ni ne parolu pri la mia. En familio cxiam estas io aux alia kio kontrauxas. Precipe en tiaj tempoj, kiajn ni nun havas.

REBEKKA

(iomete poste, eksidas en apogseĝxon apud la sofo) Kial vi ecx ne vizitis nin unu solan fojon dum cxiuj la lernejaj feritagoj?

KROLL

Nu, oni ja ne devas alkuri la pordojn de homoj --

REBEKKA

Se vi scius, kiom ni sopiris viziton de vi --

KROLL

-- kaj krome mi ja forvojagxis --

REBEKKA

Jes, tiujn du semajnojn. Vi ja cxirkauxiris al popolaj kunvenoj?

KROLL

(kapsignas) Kaj kion vi diras al tio? Cxu vi imagus, ke mi en miaj tagoj de maljuneco farigus agitanto? Cxu?

REBEKKA

(ridetas) Iomete vi ja cxiam agitis, rektoro Kroll.

KROLL

Nu jes, tiel por mia privata gxuo. Sed de nun farigos vera sincereco. -- Cxu vi foje legas tiujn radikalajn gazetojn?

REBEKKA

Jes, kara rektoro, mi ne neas ke --

KROLL

Kara frauxlino West, nenio hontinda estas en tio. Ne por vi.

REBEKKA

Ne, tiel ankaux mi opinias. Mi devas ja informigxi. Scii pri la aferoj --

KROLL

Nu, cxiuokaze mi ja ne postulas de vi, kiel virino, ke vi decidu pri partio en la civitana malunueco, civitana milito mi povus diri, kiu furoras cxi tie. -- Sed vi do legis kiel tiuj sinjoroj el la "popolo" permesis al si riprocxacxi min? Kiaj malicaj krudajxoj ili kuragxis permesi al si.

REBEKKA

Jes, sed sxajnas al mi, ke vi tre forte kontrauxmordis.

KROLL

Mi faris. Mi povas mem diri. Cxar nun mi gustumas sangon. Kaj ili spertos, ke mi ne estas tia viro, kiu libervole nudigas sian dorson --. (interrompas) Sed auxskultu nun, -- ni ne adoptu tiun bedauxrindan kaj sxirantan temon cxi-vespere.

REBEKKA

Ne, ni ne faru, kara rektoro.

KROLL

Prefere diru kiel vi nun vere fartas cxi tie en Rosmersholm, nun post kiam vi farigxis sola? Post kiam nia kompatinda Beate --?

REBEKKA

Jes, dankon; mi fartas suficxe bone cxi tie. Granda malpleneco estas ja post sxi multmaniere. Kaj ankaux sopiro kaj aflikto, -- kompreneble. Sed alie ja --

KROLL

Cxu vi intencas resti cxi tie? Dauxre, mi pensas.

REBEKKA

Ho, kara rektoro, mi ne pensas pri io decide en tiu rilato. Mi ja nun kutimigxis, aparteni al la domo, ankaux mi.

KROLL

Jes *vi*. Tion mi ja opinius.

REBEKKA

Kaj tiom longe kiom sinjoro Rosmer trovas, ke mi povas esti al ia hejmeco kaj utileco por li, -- mi do certe restos, mi pensas.

KROLL

(rigardas sxin senteme) Sciu, -- estas io granda en tio cxi, por virino, tiel trapasi sian tutan junecon en sindonemo por aliuloj.

REBEKKA

Ho, por kio mi alie vivus?

KROLL

Unue vi subigxis al tiu eterna peno por via lama, postulema propatro --

REBEKKA

Ne pensu, ke doktoro West estis postulema tie norde en Finnmark. Estis la teruraj marvojagxoj, kiuj rompis lin. Sed kiam ni transloigxis cxi-suden, -- jes, tiam venis iuj severaj jaroj, antaux ol li finluktis.

KROLL

Cxu ili ne farigxis ankoraux pli severaj por vi, la jaroj, kiuj sekvis?

REBEKKA

Ne, kiel vi parolas! Mi, kiu tiel intime amis Beate --. Kaj kiel dolorige sxi, la kompatindulino, bezonis flegadon kaj indulgan vartadon.

KROLL

Dankon al vi, cxar vi memoras sxin kun indulgo.

REBEKKA

(proksimigas sin) Kara rektoro, vi diras tion tiel bele kaj sentoplene, ke mi certas, ke neniu missento kuxsas sube.

KROLL

Missento? Kion vi aludas per tio?

REBEKKA

Nu, ne estus ja strange, se estus por vi gxene vidi min, fremda homo, disponadi cxi tie en Rosmersholm.

KROLL

Ne, sed kiel vi --!

REBEKKA

Sed tiel vi do ne pensas (etendas al li la manon) Dankon, kara rektoro! Dankon, dankon pro tio.

KROLL

Sed kiel vi do povis ekhavi tian ideon?

REBEKKA

Mi komencis timigxi, cxar vi malofte vizitetis nin.

KROLL

Jen vi iris strangan erarvojon, frauxlino West. Kaj krome, -- nenio estas ja vere sxangxita. Estas ja vi, -- kaj sole vi, -- kiu mastrumis cxi tie ecx dum la lasta malfelicxa tempo de kompatinda Beate.

REBEKKA

Estis ja pli ia regenteco en la nomo de la sinjorino.

KROLL

Sed kiaj ajn la aferoj --. Sciu, frauxlino West, -- laux mi ne estus kontrauxinde, se vi --, tamen eble tiajxo ne estas dirinda.

REBEKKA

Kion vi aludas?

KROLL

Se povus farigxi, ke vi prenis la vakan lokon --

REBEKKA

Mi havas la lokon, kiun mi deziras, sinjoro rektoro.

KROLL

En ago, jes; sed ne en --

REBEKKA

(interrompante serioze) Honto al vi, rektoro Kroll. Kiel vi povas sxerci pri tiajxo?

KROLL

Ho jes, iel nia bona Johannes Rosmer eble opinias, ke li havis pli ol suficxe da edzeco. Sed tamen --

REBEKKA

Auxdu, -- mi preskaux devas priridi vin.

KROLL

Tamen --. Diru, frauxlino West --. Se permesigxas la demando --. Kiom agxa vere estas vi?

REBEKKA

Honte dirite mi ja plenumis mian dudeknauzan, sinjoro rektoro. Mi estas nun en mia trideka.

KROLL

Nu-ja. Kaj Rosmer, -- kiom agxa estas li? Mi pripensu. Li havas kvin jarojn malpli ol mi. Do li plenumis la kvardektrian. Sxajnas al mi, ke bone konvenus.

REBEKKA

(ekstaras) Certe, certe. Bone konvenus. -- Cxu vi trinkos teon kune kun ni cxi-vespere?

KROLL

Jes, dankon. Mi intencis iomete resti. Cxar estas afero, kiun mi devas preparoli kun nia bona amiko. -- Kaj, frauxlino West, por ke vi ne ekhavu malgxustajn pensojn denove, mi ofte vizitetos vin, -- kiel pasinte.

REBEKKA

Ho jes, faru. (agitas liajn manojn) Dankon, dankon! Vi tamen vere estas afabla.

KROLL

(murmuras) Cxu? Jen pli ol kion mi auxdas hejme.

(*Johannes Rosmer* envenas tra la pordo dekstre.)

REBEKKA

Sinjoro Rosmer, -- cxu vi vidas kiu sidas tie?

JOHANNES ROSMER

Sinjinorino Helseth diris.

(*Rektoro Kroll* ekstaris.)

ROSMER

(milde kaj mallauxte, premas liajn manojn) Bonvenon denove al la domo, kara Kroll. (metas la manojn sur liajn sxultrojn kaj rigardas lin en la okulojn) Vi kara, bona amiko! Mi ja sciis, ke iam fine farigxus inter ni kiel antauxe.

KROLL

Sed bona homo, -- cxu ankaux vi enteksigxis en tiun frenezan imagajxon, ke io misestus!

REBEKKA

(al *Rosmer*) Jes, imagu, -- kiel bonege estas, ke nur estis imagajxo.

ROSMER

Cxu vere estis, Kroll? Sed kial vi tiel tute retiris vin de ni?

KROLL

(sincere kaj mallauxte) Cxar mi ne volis reaperanti kiel memoro pri viaj malfelicxaj jaroj -- kaj pri sxi, -- kiu trovis finon en la mueleja akvofalo.

ROSMER

Estis ja bela penso de vi. Vi cxiam estas indulga. Sed vi tute ne bezonis teni vin fore pro tiu kauxzo. -- Venu; ni eksidu en la sofon. (ili eksidas) Ne aspektas por mi dolore pensi pri Beate. Cxiun tagon ni parolas pri sxi. Sxi ja dauxre apartenas al la domo, ni trovas.

KROLL

Cxu vere?

REBEKKA

(eklumigas la lampon) Jes, ni vere faras.

ROSMER

Estas ja sengxene. Ni ambaux amis sxin kore. Kaj ambaux ni, Rebek-- frauxlino West kaj mi, ni scias en ni mem, ke ni faris cxion eblan por la kompatinda suferantino. Estas nenio por riproxi nin. -- Ial, mi trovas, ke estas io milda kaj dolcxa en la penso pri Beate nun.

KROLL

Vi karaj bonaj homoj! De nun mi venos vizite cxiun tagon.

REBEKKA

(eksidas en apogsegon) Jes, ke ni vidu, ke vi tenu vian vorton.

ROSMER

(iomete hezite) Vi Kroll, -- mi ege dezirus, ke nia interrilato neniam estus interrompita. Vi ja estis, la memkomprenebla konsilanto por mi tiom longe kiom ni interkonatigxis. Ekde kiam mi farigxis studento.

KROLL

Nu ja; kaj tion mi alte estimas. Cxu estas io aparta --?

ROSMER

Pri multo kaj multe mi dezirus sengxene paroli kun vi. Iel intime el la koro.

REBEKKA

Jes, cxu ne, sinjoro Rosmer? Sxajnas al mi, ke estus bone -- inter malnovaj amikoj --

KROLL

Ho, sciu, ke mi havas ecx pli por preparoli kun vi. Cxar nun mi farigxis aktiva politikisto, kiel vi certe scias.

ROSMER

Jes, vi ja farigxis. Kiel tio efektive okazis?

KROLL

Mi devis. Devis, kvankam senvola mi estis. Ne eblas nun stari kiel sencela rigardanto. Nun, kiam la radikaluloj bedauxrinde prenis la potencon, -- nun jam urgxas --. Tial mi ja igis nian etan rondon de amikoj en la urbo unuigxi pli dense. Ja urgxas, mi diras!

REBEKKA

(kun rideto) Cxu vere ne estas iom malfrue?

KROLL

Sendube estus pli avantajxe, se ni estus haltiginta la evoluon je pli frua tempopunkto. Sed kiu povus antauxvidi tion, kio venus? Almenaŭ mi ne. (ekstaras kaj pasxadas sur la planko) Jes, nun mi efektive malfermis la okulojn. Cxar nun la ribela spirito ecx penetris en la lernejon.

ROSMER

En la lernejon? Do ne en vian lernejon?

KROLL

Gxuste tiel. En mian propran lernejon. Kion vi pensas! Mi malkovris, ke la knaboj en la plej supera klaso, -- nu, kelkaj el la knaboj, -- dum duona jaro ili havas sekretan asocion, kaj en gxi ili abonas la gazeton de Mortensgard!

REBEKKA

Nu, "La Lumturon".

KROLL

Jes, cxu ne sxajnas al vi, ke estas saniga animnutrajxo por estontaj publikaj oficistoj, cxu? Sed la plej bedauxrinda en la afero estas, ke estas la plej naturdotitaj knaboj en la klaso kiuj konspiris kaj faris tiun komploton kontraŭ mi. Estas nur la fusxuloj kaj la postrestantoj, kiuj detenis sin.

REBEKKA

Cxu tio tusxas vin tiel forte, rektoro?

KROLL

Cxu tusxas min! Tiel vidi min malhelpata kaj kontraŭlaborata en mia vivoverko. (pli mallauxte) sed mi povus diri, ke *tio* povus esti kiel estas. Sed nun venas la plej malbona (cxirkauxrigardas) Cxu estas iu kiu sxtelauxskultas cxe la pordoj?

REBEKKA

Ho, tute ne.

KROLL

Do sciu, ke la malakordo kaj ribelo penetris en mian propran domon. En mian propran, trankvilan hejmon. Maltrankviligis por mi la hejman pacon.

ROSMER

(ekstaras) Kion vi diras! Hejme cxe vi --?

REBEKKA

(iras al la rektoro) Sed kara, kio do okazis?

KROLL

Imagu, ke miaj propraj infanoj --. Mallonge, -- estas Lauxrits, kiu estras la lernejan komploton. Kaj Hilda brodis rugxan dokumentujon por stoki "La Lumturon".

ROSMER

Tion mi ecx neniam songxus, -- ke cxe vi, -- en via domo --

KROLL

Ne, kiu songxus pri tiajxo? En mia domo, kie cxiam regis obeemo kaj ordo, -- kie gxis nun regis unu sola samopinia volo --

REBEKKA

Kiel traktas via edzino tion cxi?

KROLL

Nu vidu, tio estas la plej nekredebla el cxio. Sxi, kiu cxiujn siajn tagojn -- en aferoj gravaj kaj malgravaj -- samopiniis kun mi kaj akceptis miajn vidpunktojn, sxi ne gxenas sin klini al la flanko de la infanoj en multaj rilatoj. Kaj krome sxi kulpigas *min* pro la okazajxoj. Sxi diras, ke mi subpremas la junulojn. Ecx se ja necesus, ke --. Nu, tiel la malpaco regas hejme. Sed tion mi priparolas plej eble malmulte, kompreneble. Tiajxon oni ja prefere silentigu. (paxadas) Nu ja, nu ja, nu ja. (Li haltas cxe la fenestro kun la manoj surdorse kaj elrigardas.)

REBEKKA

(proksimigxis al *Rosmer* kaj diras mallauxte kaj nerimarkate de la *rektoro*) Faru!

ROSMER

(sammaniere) Ne cxi-vespere!

REBEKKA

(kiel antaŭe) Jes, gxuste nun. (Sxi prenas lokon apud la lampo.)

KROLL

(pasxas antauxen) Jes, mia kara Rosmer, nun vi do scias, kiel la moderna spirito jxetis siajn ombrojn en mian hejman vivon kiel sur mian oficialan laboron. Kaj tiun koruptan, degenerigan spiriton, cxu mi ne kontraŭbatalu gxin per cxiaj armiloj ekhaveblaj? Ho jes, tion mi intencas. Kaj en skribo kaj en parolo.

ROSMER

Cxu vi ankaŭ esperas ion atingi tiel?

KROLL

Mi almenaŭ servu mian sxtatanecan devigan servon. Kaj mi opinias, ke estas la devo de cxiu patriamanto kaj por cxiu, kiu havas zorgon por la bona tasko, fari la samon. Vidu, -- pro tio mi ja venis cxu tien al vi cxi-vespere.

ROSMER

Sed kara, al kio vi aludas --? Kion mi povas --?

KROLL

Vi helpu viajn malnovajn amikojn. Faru kiel ni aliuloj. Asistu kiel vi plej eble povas.

REBEKKA

Sed rektoro Kroll, vi ja scias pri la malemo de sinjoro Rosmer partopreni en tiajxo.

KROLL

Tiun malemon li devas venki nun. -- Vi ne sufcie informigxas, Rosmer. Vi sidas cxu tie inter muroj kun viaj historiaj kolektajxo. Bona Dio, -- respekto por geneologio kaj cxio apartenanta al gxi. Sed la tempo ne estas por tiaj okupoj -- bedaŭrinde. Vi ne imagas, kiel estas la stato ekstere en la socio. Turnigxis preskaŭ cxiaj konceptoj. Bezonigxas giganta laboro por ree forigi cxiajn tiujn erarojn.

ROSMER

Mi ja kredas. Sed tia laboro ne konvenas al mi.

REBEKKA

Kaj mi ankaŭ opinias, ke sinjoro Rosmer atingis al nova vido sur la aferoj en la vivo, kaj vidas per pli malfermaj okuloj ol antaŭe.

KROLL

(en surprizo) Pli malfermaj?

REBEKKA

Jes, aux pli liberaj do. Pli senantauxjugxaj.

KROLL

Kion tio signifas? Rosmer, -- vi do ne estas tiel malforta, ke vi lasus vin logi de tia hazarda okazajxo, kiam la amas-estrantoj gajnis tempan venkon!

ROSMER

Kara, vi ja scias, kiel malmulte mi komprenas la politikon. Tamen sxajnas al mi, ke en la lastaj jaroj penetrigxis iom pli da sendependeco en la pensojn de la unuopuloj.

KROLL

Nu, -- kaj tion vi estimas tiel senpere kiel bonon? Cetere vi grave eraras, mia amiko. Informigxu pri la opinioj, kiuj valoras inter la radikaluloj, kaj cxi tie kaj en la urbo. Ne estas snufo alia ol la sagxo predikata en "La Lumturo".

REBEKKA

Jes, Mortensgard potencas super multuloj en la najbareco.

KROLL

Jes, imagu! Viro kun tia kotigita pasinteco. Homo, kiu pro maldeca rilato estas forkondamnita de sia instruista posteno --! Tia ulo komencas roli kiel popola gvidanto! Kaj li sukcesas! Li efektive sukcesas! Nun li volas pliampleksigi sian gazeton, mi auxdas. Mi scias de fidinda fonto, ke li sercxas tauxgan kunlaboranton.

REBEKKA

Sxajnas al mi strange, ke vi kaj viaj amikoj ne starigas ion kontraux lin.

KROLL

Estas gxuste, kion ni nun volas fari. Hodiaux ni acxetis "La Gubernian Gazeton". La acxetsumo ne prezentis malfacilajxon. Sed -- (turnas sin al Rosmer) Jes, nun mi venas al mia vera misio al vi. Estas la estrado, -- la jxurnalista estrado, kiu mankas al ni, komprenu. -- Diru, Rosmer, -- cxu ne vi pro la bona afero sentus vin vokata por transpreni gxin?

ROSMER

(preskaux terurigata) Mi!

REBEKKA

Sed kiel povas vi pensi tiajxon?

KROLL

Ke vi timas la popolajn kunvenojn, kaj ne volas nudigi vin al la traktado, kiu *tie* prezentigxas, estas ja sufcixe kompreneble. Sed la pli retirita agado de redaktoro, aux, por pli gxuste diri --

ROSMER

Ne, ne, kara amiko, ne petu min pri tio cxi.

KROLL

Mi mem volonte sxatus eksperimenti ankaux en *tiu* flanko. Sed estus tute nefareble por mi. Mi estas jam antauxe tiom sxargxita de sennombraj farendajxoj --. Vi, kontrauxe, kiu ne plu premigxas de iu publika ofica laboro, -- Ni aliuloj kompreneble helpos vin laux ebleco.

ROSMER

Mi ne povas, Kroll. Mi ne tauxgas al tio.

KROLL

Ne tauxgas? La sama vi diris, kiam via patro havigis al vi la pastorecon --

ROSMER

Mi pravis. Tial mi ja forlasis gxin.

KROLL

Ho, se vi farigxos same bona redaktoro, kiel vi estis pastro, ni estos kontentaj.

ROSMER

Kara Kroll, -- mi nun diras al vi fojon finan, -- mi ne faros.

KROLL

Nu, sed vian nomon vi tamen pruntedonu al ni?

ROSMER

Mian nomon?

KROLL

Jes, ecx nur la nomo Johannes Rosmer estos gajno por la gazeto. Ni aliuloj ja nur valoras kiel tipaj partianoj. Mi mem estas ecx elkriita kiel acxa fanatikulo, mi auxdas. Tial ni ne povas esperi, sub propra nomo, havigi al la gazeto akcepton inter la misgviditaj amasoj. Vi, kontrauxe, -- vi cxiam tenis vin ekster la lukto. Via milda, honesta animo, -- via alta pensmaniero, -- via senriprocxo honesteco estas konata kaj taksata de cxuiuj en niaj rondoj. Kaj la estimo kaj respekto, kiujn via antauxa pastra ofico donas al vi! Kaj fine la honorinda familia nomo!

ROSMER

Ho la familia nomo --

KROLL

(montras al la portretoj) Rosmeroj de Rosmersholm, pastroj kaj oficiroj. Alte konfidentaj publikaj oficistoj. Seneraraj honestuloj cxiuj, -- familio, kiu nun baldaux du jarcentojn sidas cxi tie kiel la plej eminenta en la distrikto. (metas la manon sur lian sxultron) Rosmer, -- vi devas al vi mem kaj al la tradicioj de via parenco kuniri kaj defendi tion, kio estas gxis nun akceptita en nia socio. (turnas sin) Jes, kion vi diras, frauxlino West?

REBEKKA

(kun silenta rido) Kara rektoro, -- por mi tio cxi aspektas nedireble ridinde.

KROLL

Kio! Ridinde?

REBEKKA

Jes, cxar nun mi volas diri al vi tute malkasxe --

ROSMER

(rapide) Ne, ne, -- ne faru! Ne nun!

KROLL

(rigardas ilin lauxvice) Sed kio do, je la granda mondo, karaj amikoj --? (interrompas) Hm! (*Sinjinorino Helseth* venas en la pordo dekstre.)

SINJORINO HELSETH

Jen estas viro en la kuireja koridoro. Li diras, ke li volas saluti la pastoron.

ROSMER

(malpezigita) Ho nu. Jes petu lin bonvole enveni.

SINJORINO HELSETH

Cxi tien en la sidxambron?

ROSMER

Jes ja.

SINJORINO HELSETH

Sed li ne aspektas tiel, ke oni povas inviti lin en la sidxambron.

REBEKKA

Kiel li do aspektas, sinjinorino Helseth?

SINJORINO HELSETH

Rosmersholm, by Henrik Ibsen

Ho, ne estas vere bele, frauxlino.

ROSMER

Li ne diris kiel li nomigxas, cxu?

SINJORINO HELSETH

Jes, sxajnas al mi, ke li nomas sin Hekman aux ion tian.

ROSMER

Mi konas neniun kun tiu nomo.

SINJORINO HELSETH

Kaj li ankaux diris, ke li nomigxas Ulrik.

ROSMER

(mire) Ulrik Hetman! Cxu tiel?

SINJORINO HELSETH

Jes, Hetman li diris.

KROLL

Tiun nomon mi ja antauxe auxdis --

REBEKKA

Estas ja sub tiu nomo ke li skribis, li, tiu strangulo --

ROSMER

(al *Kroll*) Estas la pseuxdonimo de Ulrik Brendel.

KROLL

La pereulo Ulrik Brendel. Gxuste.

REBEKKA

Nu, do li dauxre vivas.

ROSMER

Li cxirkauxveturis kun teatra asocio, mi opiniis.

KROLL

La lasta kion mi auxdis pri li, estis ke li sidas en punlaborejo.

ROSMER

Petu lin enveni, sinjorino Helseth.

SINJORINO HELSETH

Jes, jes. (Sxi eliras.)

KROLL

Cxu vi vere volas toleri tiun homon en via salono?

ROSMER

Ho, vi ja scias, ke li estis mia instruisto dum ioma tempo.

KROLL

Jes, mi scias ke li vizitadis cxi tie sxtopante vian kapon per revoluciaj opinioj, kaj ke via patro forpelis lin per sia rajdvipo.

ROSMER

(iomete amare) Patro estis majoro ankaux hejme en sia domo.

KROLL

Vi danku lin pro tio en lia tombo, mia kara Rosmer. Nu!

(*Sinjorino Helseth malfermas la pordon dekstre por Ulrik Brendel, eliras kaj fermas la pordon post li. Li havas imponan staturon, sed estas iom malgrasa tamen vigla, kaj kun grizaj haroj kaj barbo. Cetere vestita kiel ordinara vagabondo. Eluzita surtuto; malbonaj sxuoj, cxemizo ne vidigxas. Malnovaj nigraj gantoj; mola malpura cxapelo kunpremita sub la brako kaj promena bastono en la mano.*)

ULRIK BRENDEL

(unue necerta, iras rapide al la rektoro kaj etendas al li la manon) Bonan vesperon, Johannes!

KROLL

Pardonu --

BRENDEL

Cxu vi ne atendis revidi min? Kaj inter cxi tiuj malbenitaj muroj?

KROLL

Pardonu --. (montras) *Tie* --

BRENDEL

(turnas sin) Gxuste. Jen li estas. Johannes, -- mia knabo, -- vi, kiun mi pleje amis --!

ROSMER

(etendas al li la manon) Mia antaŭa instruisto.

BRENDEL

Spite al certaj memorajxoĵ mi tamen ne volis preterpasi Rosmersholm sen fari rapidan viziteton.

ROSMER

Nun vi ja estas kore bonvena, sciu.

BRENDEL

Ah, tiu alloga sinjorino --? (kapklinas) La provostino kompreneble.

ROSMER

Frauxlino West.

BRENDEL

Supozeble proksima parencino. Kaj tiu nekonato --? Publika, ofica frato, mi vidas.

ROSMER

Rektoro Kroll.

BRENDEL

Kroll? Kroll? Atendu iomete. Cxu vi studis filologion en viaj junaj tagoj?

KROLL

Jes, kompreneble.

BRENDEL

Sed *Donnerwetter*, do mi ja konis vin!

KROLL

Pardonu --

BRENDEL

Cxu vi ne estis --

KROLL

Pardonu --

BRENDEL

-- unu el tiuj trabantoj por dececo, kiuj eksigis min el la diskutasocio?

KROLL

Eblas. Sed mi protestas kontraux cxiu ajn konateco proksima.

BRENDEL

Nu-nu! *Nach Belieben*, sinjoro doktoro. Estas por mi egale. Ulrik Brendel tamen restos la sama viro.

REBEKKA

Vi intencas iri al la urbo, cxu, sinjoro Brendel?

BRENDEL

Sinjorino pastorino pravas. Kun certaj interspacoj mi devas lukti por la ekzistado. Mi ne volonte faras; sed -- *enfin* -- la prema neceso --

ROSMER

Ho, kara sinjoro Brendel, permesu al mi helpi vin pri io, cxu? Iel, mi pensas --

BRENDEL

Ha, tia propono! Cxu vi volus makuli la ligilon kiu kunligas nin? Neniam, Johannes, -- neniam!

ROSMER

Sed kion vi do intencas fari en la urbo? Sciu, ke ne estos facile por vi --

BRENDEL

Lasu tion al mi, mia knabo. La jxetkubo rulis. Kiel mi nun staras antaux vi, mi estas faranta ampleksan vojaĝxon. Pli ampleksan ol cxiujn miajn antauxajn ekskursojn entute. (al rektoro Kroll) Cxu mi kuragxus demandi la profesoron -- *unter uns* --, cxu trovigxas iu iom deca, respektinda kaj spaca kunvenejo en via respektinda urbo?

KROLL

La plej spaca estas la cxambrego de la laborista asocio.

BRENDEL

Cxu la docento havas iun kvalifikan influon en tiu certe tre utila asocio?

KROLL

Mi ne miksigxas en tiun asocion.

REBEKKA

(al Brendel) Vi devas turni vin al Peder Mortensgard.

BRENDEL

Pardonu, *madame*, -- kia stultulo estas li?

ROSMER

Kial vi absolute kredu, ke li estas stultulo?

BRENDEL

Cxu vi ne tuj auxdas el lia nomo, ke gxin portas plebano?

KROLL

Tiun respondon mi ne estus atendinta.

BRENDEL

Sed mi volas venki mian antauxjugxon. Nenio alia eblas. Kiam oni, -- tiel kiel mi, -- staras cxe turnopunkto en mia vivo --. Decidite. Mi kontaktos la personon, -- malfermos rektajn intertraktadojn --

ROSMER

Cxu vi vere staras sur turnopunkto?

BRENDEL

Cxu mia knabo ne scias, ke tie kie Ulrik Brendel staras, tie li cxiam staras en sincereco? -- Jes auxdu, nun mi volas vesti min per nova homeco. Elpasxi el la modesta retenemeco, kiun mi gxis nun observis.

ROSMER

Kiel --?

BRENDEL

Mi volas estri la vivon per agema mano. Ekstari. Ekiri. Ni nun spiras en sxtormo de turnigxa tempo. Nun mi volas meti mian obolon sur la altaron de la libereco.

KROLL

Cxu ankaux vi --?

BRENDEL

(al cxiuj) Cxu la publiko cxi tie iom proksime konas miajn diversajn skribaĵojn?

KROLL

Ne, mi devas sincere konfesi, ke --

REBEKKA

Mi legis multe. Cxar mia propatro posedis ilin.

BRENDEL

Bela dommastrino, -- tiuokaze vi forludis vian tempon. Cxar estas ja nur babilajxo, mi diras.

REBEKKA

Nu?

BRENDEL

Tio kion vi legis, jes. Miajn gravajn verkojn nek viro nek virino konas. Neniu -- krom mi mem.

REBEKKA

Kiel do *tio*?

BRENDEL

Cxar ili ne estas skribitaj.

ROSMER

Sed kara sinjoro Brendel --

BRENDEL

Vi scias, mia Johannes, ke mi iome estas sibirito. *Feinschmecker*. Tia mi estis cxiujn miajn tagojn. Mi sxatas gxui en soleco. Cxar tiam mi gxuas duoble. Dek fojojn duoble. Vidu, -- kiam orumitaj revoj malsuprenigxis sur min, -- cxirkauxnebuligis min, -- kiam novaj, vertigxigaj, vastatingaj pensoj naskigxis en mi, -- cxirkauxflagris min per flugportantaj flugiloj, -- tiam mi cxion formis en verkoj, en vizioj, en bildoj. Nu, tiel en grandskizaj konturoj, vi ja komprenas.

ROSMER

Jes ja.

BRENDEL

Ho, kiom mi gxuis kaj glutis dum miaj tagoj! La enigma felicxego de formado, -- nu, tiel en grandskizaj konturoj, kiel dirite, -- la aplauxdon, la dankon, la famon, la lauxrokronon, -- cxion mi enkasigis per plenaj, gxojotremantaj manoj. Satigis min en mia sekretaj imagoj kun gxojego, -- ho, vertigxige granda --!

KROLL

Hm --.

ROSMER

Sed neniam ion skribis?

BRENDEL

Ecxe ne vorton. Tiu banala skribadmetio cxiam vekis en mi nauksan malemon. Kaj kial profanigi miajn proprajn idealojn, kiam mi povis gxui ilin en pureco sola? Sed nun ili oferigxos. Vere, -- mi havas senton kiel patrino, kiu metas junajn filinojn en la brakojn de edzoj. Sed mi tamen oferos ilin, -- oferos ilin sur la altaro de liberigo. Vico de bone formitaj prelegoj -- tra la tuta lando --!

REBEKKA

(vigle) Estas granda faro de vi, sinjoro Brendel! Vi donas vian plej valoran posedajxon.

ROSMER

La solan.

REBEKKA

(rigardas al Rosmer signifoplene) Kiom da homoj faras tion? Kiu *kuragxas*.

ROSMER

(reciprokas la rigardon) Kiu scias?

BRENDEL

La asembleo estas kortusxata. Tio revivigas mian koron -- fortigas la volon. Kaj mi do pasxos al ago. Tamen unu afero --. (al la rektoro) Bonvolu diri cxu trovigxas en la urbo abstina societo? Totalabstinenca societo? Kompreneble trovigxas.

KROLL

Jes, je via servo. Mi mem estas estro.

BRENDEL

Vere vi ja tiel aspektas! Nu, do eblas ke mi venu hejmen al vi por enskribi min por semajno.

KROLL

Pardonu, -- ni ne akceptas membrojn semajnajn.

BRENDEL

A la bonheur, sinjoro pedagogo. Ulrik Brendel neniam kuradis la pordojn de tiaj societoj. (turnas sin) Sed mi

ne kuragxas dauxrigi mian restadon en tiu cxi domo, tiel ricxa pri memoroj. Mi devas iri al la urbo por elekti konvenan logxejon. Trovigxas certe deca hotelo, mi esperas.

REBEKKA

Cxu vi ne volas trinki ion varman, antaux ol vi foriros?

BRENDEL

Kian varman, sinjorina Mosxto?

REBEKKA

Tason da teo aux --

BRENDEL

Mi dankas la malavaran mastrinon. Sed mi ne volonte okupas la privatan gastemon. (mansalutas) Fartu bone, gesinjoroj! (iras al la pordo, sed returnas) Ho, jen mi memoras --. Johannes, -- pastoro Rosmer, -- cxu vi bonvolas fari al via iama instruisto servon pro multjara amikeco?

ROSMER

Jes, kore.

BRENDEL

Bone. Pruntedonu al mi -- por tago aux du -- gladitan manumcxemizon.

ROSMER

Nur tion!

BRENDEL

Cxar, vidu, mi vojagxas piede -- cxi tiun fojon. Mia valizo sendigxas poste.

ROSMER

Jes bone. Sed cxu ne estas io alia?

BRENDEL

Jes, pripense, -- vi povus eble malhavi malnovetan, uzitan somersurtuton?

ROSMER

Jes, jes, certe mi povas.

BRENDEL

Kaj se al la surtuto apartenas paro da konvenaj sxuoj --

ROSMER

Certe eblos. Tuj kiam ni scios vian adreson, ni sendos al vi la ajxojn.

BRENDEL

Neniel. Neniu gxeno pro mi! Mi kunprenu tiujn bagatelajxojn.

ROSMER

Bone, bone. Do sekvu min supren.

REBEKKA

Prefere mi faru. Lasu al sinjorino Helseth kaj mi prizorgi tion.

BRENDEL

Neniam mi permesas al cxi tiu alte distingita sinjorino --!

REBEKKA

Nu do! Venu vi, sinjoro Brendel. (Sxi eliras dekstre.)

ROSMER

(retenas lin) Diru, -- cxu ne estas io alia, per kio mi povus servi vin?

BRENDEL

Mi vere ne scias kio *tio* estus. Jes, morto kaj infero, -- kiam mi pripensas --! Johannes, -- cxu vi hazarde havas ok kronojn en la posxo?

ROSMER

Nun ni vidu. (malfermas la monujon) Jen du dekkronaj biletoj.

BRENDEL

Jes, jes, tauxgas. Mi povas preni ilin. Povos certe sxangxi en la urbo. Dankon gxis poste. Memoru, ke estas du dekkronaj biletoj, kiujn mi ricevis. Bonan nokton, vi, mia plej kara knabo! Bonan nokton estimata sinjoro!

(Li eliras dekstre, kie *Rosmer* adiauxas kaj fermas la pordon post li.)

KROLL

Kompatema Dio, -- *tio* do estas tiu Ulrik Brendel, pri kiu la homoj kredis, ke li farigxus io alta en la mondo.

ROSMER

(silente) Li tamen kuragxis vivi la vivon laux sia propra intenco. Sxajnas al mi, ke *tio* tamen ne estas eta.

KROLL

Cxu? Vivo kiel la lia! Preskaux aspektas ke li estas viro kapabla por konfuzi viajn ideojn ankorauxfoje.

ROSMER

Ho ne. Mi nun atingis al kompreno de la problemoj.

KROLL

Ke estus tiel bone, kara Rosmer. Cxar vi ja estas tre sentema por influo de ekstere.

ROSMER

Ni eksidu. Kaj mi volas paroli kun vi.

KROLL

Jes, ni faru. (Ili eksidas sur la sofon.)

ROSMER

(post iom) Cxu ne sxajnas al vi, ke estas bone kaj hejmece cxe ni?

KROLL

Jes, farigxis bone kaj hejmece -- kaj pace. Jes, vi ekhavis hejmon, vi, Rosmer. Kaj mi perdis la mian.

ROSMER

Kara, ne tiel parolu. Kio nun estas disigita, denove kunfandigxos.

KROLL

Neniam. Neniam. La dorno restas. Neniam farigxos kiel antauxe.

ROSMER

Auxdu nun, Kroll. Ni du ja staris proksime unu al la alia dum multaj, multaj jaroj. Cxu vi imagas, ke nia amikeco disrompigxus?

KROLL

Mi ne imagas ion ajn en la mondo, kio povus disrompi nian rilaton. Kiel vi ekhavis tian ideon?

ROSMER

Cxar vi tiel forte insistas pri samopinieco en ideoj kaj konceptoj.

KROLL

Nu jes; sed ni du ja grandskale samopinias. Almenaux en la altaj, kernaj ideoj.

ROSMER

(pli mallauxte) Ne. Ne plu.

KROLL

(volas eksalti) Kion tio signifas!

ROSMER

(tenas lin) Ne, vi sidu. Mi petas vin, Kroll.

KROLL

Kio estas? Mi ne komprenas vin. Parolu klare!

ROSMER

Venis nova somero en mian animon. Nova junula vizio. Kaj tial mi nun staras *tie* --

KROLL

Kie, -- kie vi staras?

ROSMER

Kie viaj infanoj staras!

KROLL

Vi? Vi! Neeblas! Kie vi staras, vi diras?

ROSMER

Cxe la flanko de Lauxrits kaj Hilda.

KROLL

(klinas la kapon) Apostato. Johannes Rosmer apostato.

ROSMER

Mi sentus min gxoja, -- korege gxoja esti tio, kion vi nomas apostato. Sed mi tamen suferis. Cxar mi ja sciis, ke kauxzus al vi amaran cxagrenon.

KROLL

Rosmer, -- Rosmer! Tion cxi mi neniam trapasos. (rigardas lin pezmiene) Ho, cxu ankaux vi volas etendi manon al la degeneriganta kaj detruanta agado en tiu cxi malfelicxa lando.

ROSMER

Estas agado por libereco, al kiu mi volas aligxi.

KROLL

Jes, mi ja scias. Tiel gxi nomigxas kaj de la delogantoj kaj de la delogitoj. Sed cxu vi opinias, ke estas libereco atendinda el tiu spirito, kiu nun venenigadas nian tutan socian vivon?

ROSMER

Mi ne aligxas al tiu spirito, kiu regas. Ne al kiu ajn el la luktantoj. Mi volas provi unuigi la homojn el cxuiuj flankoj. Tiom multaj kaj tiel intime kiel mi kapablas. Mi volas vivi kaj uzi cxuiujn fortojn en mia vivo por tio sola, -- krei la veran popolan arhxion en la lando.

KROLL

Vi do opinias, ke *ni* ne havas sufcixan popolan arhxion! Laux mi ni estas survoje tirigxi malsupren en la koto, kie cetere la plebanoj sentadas sin komforte.

ROSMER

Gxuste tial mi montre levos la sinceran taskon de la popola arhxio.

KROLL

Kiun taskon?

ROSMER

Fari el cxuiuj homoj en la lando nobelojn.

KROLL

Cxuiuj homoj --!

ROSMER

Almenaux tiom multaj kiom eblas.

KROLL

Per kio?

ROSMER

Liberigante la animojn kaj purigante la volojn, mi intencas.

KROLL

Vi estas revanto, Rosmer. Cxu *vi* volas liberigi ilin? Cxu *vi* volas purigi ilin?

ROSMER

Ne, kara, -- mi nur volas veki ilin. Realigi, -- ili devas mem.

KROLL

Kaj vi kredas, ke ili kapablas?

ROSMER

Jes.

KROLL

Per propra forto do?

ROSMER

Jes, gxuste per propra forto. Ekzistas neniu alia.

KROLL

(ekstaras) Cxu tio estas paroli, kiel decas al pastro?

ROSMER

Mi ne plu estas pastro.

KROLL

Jes, sed -- via infana kredo --?

ROSMER

Mi ne plu havas gxin.

KROLL

Vi ne havas --!

ROSMER

(ekstaras) Mi forlasis gxin. Mi *devis* forlasi gxin, Kroll.

KROLL

(skuita sed sinrega) Nu ja. -- Ja, ja, ja. Unu rezulto do sekvas la alian. -- Cxu eble tial vi eliris el la servo de la eklezio?

ROSMER

Jes. Kiam mi komprenis min mem, -- kiam mi atingis al plena certeco, ke ne estis nura pasanta anima malkvieto, sed estis io de kio mi neniam plu povus min liberigi, -- tiam mi eliris.

KROLL

Tiom longe gxi do fermentis en vi. Kaj ni, -- viaj amikoj, nenion sciis pri gxi. Rosmer, Rosmer, -- kiel povis vi kasxi tiun bedaŭrindan veron por ni!

ROSMER

Cxar mi opiniis, ke estas afero, kiu nur rilatas al mi mem. Kaj mi ja ne volis kauxzi al vi kaj al la aliaj amikoj nenecesan cxagrenon. Mi pensis, ke mi povus daŭre vivi cxi tie kiel antaŭe, trankvila kaj gxoja kaj felicxa. Mi volis legi kaj penetri profunden en la verkojn, kiuj antaŭe estis fermitaj libroj por mi. Vere kore enpenetri en la grandan mondon de la vero kaj la libereco, kiu nun malkasxigxis por mi.

KROLL

Apostato. Cxiu vorto atestas pri tio. Sed kial vi tamen konfesas tiun vian sekretan perfidon? Kaj kial gxuste nun?

ROSMER

Vi mem devigis min, Kroll.

KROLL

Mi? Cxu mi devigis vin --?

ROSMER

Kiam mi auxdis pri viaj senbridaj atakoj dum la kunvenoj, -- kiam mi legis pri la senkora parolo, kiun vi *tie* faris, -- pri cxiuj viaj malamoplenaj atakoj kontraŭ tiuj, kiuj staras cxe la alia flanko, -- via mokanta kondamno de la kontraŭuloj --. Ho, Kroll, -- ke vi, ke vi povus farigxi tia! Tiam staris sen rifuzo antaŭ mi la devo. La homoj farigxas malbonaj dum la nuna luktado. Devas enigxi en la animojn trankvilo kaj gxoyo kaj repacigxo. Tial mi nun alpasxos kaj prezentos min malkasxe *tia* kia mi estas. Kaj nun mi volas provi miajn fortojn, ankaŭ mi. Cxu vi -- de via flanko -- povus aligxi, Kroll?

KROLL

Neniam en mia vivo mi kompromisos kun la ruinigantaj fortoj en la socio.

ROSMER

Lasu nin tamen lukti per noblaj armiloj, -- se ni nepre devas.

KROLL

Kiu ne sekvas min en la decidaj vivkonceptoj, lin mi ne plu konas. Kaj al li mi ne sxuldas indulgon.

ROSMER

Cxu tio validas ankaŭ por mi?

KROLL

Vi mem rompis kun mi, Rosmer.

ROSMER

Sed cxu tio cxi do *estas* rompo!

KROLL

Tio cxi! Estas rompo kun cxiuj tiuj, kiuj gxis nun staris proksime al vi. Vi nun ricevu la sekvojn.

(*Rebekka West* envenas de dekstre kaj largxe malfermas la pordon.)

REBEKKA

Jen do; nun li estas survoje al sia granda oferfestoj. Kaj nun ni povas iri al la tablo. Bonvolu, sinjoro rektoro.

KROLL

(prenas sian cxapelon) Bonan nokton, frauxlino West. Cxi tie mi ne plu havas iun mision.

REBEKKA

(ekscitite) Kio estas? (fermas la pordon kaj proksimigxas) Cxu vi parolis --?

ROSMER

Nun li scias.

KROLL

Ni ne lasos vin el la manoj, Rosmer. Ni devigos vin reveni al ni.

ROSMER

Tien mi neniam revenos.

KROLL

Ni vidos. Vi ne estas viro por stari sola.

ROSMER

Mi tamen ne restos tute sola. -- Ni estas du, por porti la solecon cxi tie.

KROLL

Ah --! (suspekto suprenpafigxas en li) Ankau tio! La vortoj de Beate --!

ROSMER

Beate --?

KROLL

(forpusxas la penson) Ne, ne, -- malbele --. Pardonu min.

ROSMER

Kion? Kiel?

KROLL

Ne pli pri tio. Fi! Pardonu min. Adiaux! (Li iras al la antauxcxambra pordo.)

ROSMER

(sekvas lin) Kroll! Tiel ne estu fino inter ni. Morgaux mi venos al vi.

KROLL

(en la antauxcxambro, turnas sin) Ecx ne per via piedo en mian domon!

(Li prenas sian bastonon kaj foriras. *Rosmer* staras momenton en la malferma pordo; poste li fermas gxin kaj iras al la tablo.)

ROSMER

Ne gravas, Rebekka. Ni tamen eltenos. Ni du fidelaj geamikoj. Vi kaj mi.

REBEKKA

Pri kio li pensis, laux vi, dirante: Fi?

ROSMER

Kara, ne gxenu vin pri tio. Li ecx ne mem kredis kion li pensis. Sed morgaux mi iros al li. Bonan nokton!

REBEKKA

Cxu vi enlitigxos tiel frue ankaux cxi-vespere? Post tio cxi?

ROSMER

Cxi-vespere kiel kutime. Mi sentas malpezigxon post la malferma klarigo. Vi vidas, -- ke mi estas tute trankvila, kara Rebekka. Ankaux vi estu trankvila. Bonan nokton!

REBEKKA

Bonan nokton, kara amiko! Kaj dormu bone.

(*Rosmer* eliras tra la antauxcxambra pordo; poste oni auxdas lin supreniri sxtuparon. *Rebekka* aliras kaj tiras sonorilan sxnuron apud la forno. Post iom envenas *sinjorino Helseth* de dekstre.)

REBEKKA

Vi povas depreni de la tablo, sinjorino Helseth. Cxar la pastoro volas nenion havi, -- kaj la rektoro iris hejmen.

SINJORINO HELSETH

Cxu la rektoro foriris? Kio do estis al la rektoro?

REBEKKA

(prenas sian krocaxjon) Li antauxdiris, ke farigxos ventego --

SINJORINO HELSETH

Strange. Cxar ne estas nubeto videbla cxi-vespere.

REBEKKA

Ke li ne renkontu la blankan cxevalon. Cxar mi timas, ke ni baldaux auxdos pri tiaj reaperantoj.

SINJORINO HELSETH

Dio pardonu al vi, frauxlino! Ne parolu tiel timige.

REBEKKA

Nu, nu, nu --

SINJORINO HELSETH

(pli mallauxte) Cxu la frauxlino vere kredas, ke estas iu, kiu baldaux forpasos?

REBEKKA

Tute ne. Sed estas multspecaj blankaj cxevaloj en la mondo, sinjorino Helseth. -- Jes, bonan nokton do. Nun mi iros en mian cxambron.

SINJORINO HELSETH

Bonan nokton, frauxlino.

(Rebekka eliras kun sia krocaxjo dekstre.)

SINJORINO HELSETH

(malsxrauxbas la lampon, agitas la kapon kaj murmuris al si mem) Jecxjo, -- Jecxjo. Tiu frauxlino West. Tiel kiel sxi foje povas paroli.

DUA AKTO

(Laborcxambro de *Johannes Rosmer*. Enirpordo en la muro maldekstre. En la fono estas pordaperturo kun flankentirita kurteno kondukanta al la dormocxambro. Fenestro dekstre, kaj antaux gxi la skribotablo, kovrata de libroj kaj paperoj. Librobretoj kaj sxrankoj cxe la muroj. Simplaj mebloj. Antikva kanapo kun tablo dekstre antauxe.)

(*Johannes Rosmer*, en hejma surtuto, sidas sur altedorsa segxo cxe la skribotablo. Li tranxas foliojn kaj foliumas magazinon, kaj rigardas tie cxi kaj tie.)

(Frapigxas sur la pordo maldekstre.)

ROSMER

(sen sin turni) Envenu.

(*Rebekka West* en matena robo envenas.)

REBEKKA

Bonan matenon.

ROSMER

(foliumas la magazinon) Bonan matenon, kara. Cxu vi ion volas?

REBEKKA

Mi nur volas scii cxu vi bone dormis?

ROSMER

Ho, mi dormis senzorge kaj gxuinde. Neniujn songxojn --. (turnas sin) Kaj vi?

REBEKKA

Ho, dankon. Je matenveno --.

ROSMER

Mi ne memoras, ke mi iam sentis min tiel malpeza en la koro kiel nun. Ho, estas vera bono, ke mi povis malkasxe diri miajn pensojn.

REBEKKA

Jes, vi ne estus devinta silenti tiel longe, Rosmer.

ROSMER

Mi ne mem komprenas, ke mi povis esti tiel malkuragxa.

REBEKKA

Nu, ne estis do vere malkuragxo --

ROSMER

Jes, jes, -- kiam mi gxisfunde pripensas, estis ioma malkuragxo en gxi.

REBEKKA

Des pli kuragxe ke vi rompis. -- (eksidas cxe li sur segxo apud la skribotablo.) Sed nun mi volas rakonti al vi pri io kion mi faris, -- kaj espereble vi ne cxagrenigxu.

ROSMER

Cxagrenigxu? Kara, kiel vi pensas --?

REBEKKA

Jes, cxar estis iom memdecide de mi, sed --

ROSMER

Nu, do auxdigu.

REBEKKA

Hieraux vespere, kiam tiu Ulrik Brendel estis forironta, -- mi sendis kun li du -- tri liniojn al Mortensgard.

ROSMER

(iom malkvieta) Sed, kara Rebekka --. Nu, kion vi do skribis?

REBEKKA

Mi skribis, ke li farus al vi bonan servon, se li iomete zorgus pri la malfelicxulo kaj helpus lin per kio eblus.

ROSMER

Kara, tion vi ne estus devinta fari. Vi nur malhelpis al Brendel per tio. Kaj Mortensgard estas ja homo, kiun mi deziras teni je distanco de mi. Vi ja konas la iaman malagrablajxon inter ni.

REBEKKA

Sed cxu vi ne pensas, ke estus avantaĝe, denove ekhavi bonajn rilatojn kun li?

ROSMER

Mi? Kun Mortensgard? Kial vi tiel pensas?

REBEKKA

Jes, cxar vere sekura vi ja ne povas esti nun, -- cxar venis tio cxi inter vi kaj viaj amikoj.

ROSMER

(rigardas sxin kaj kapskuas) Cxu vi vere imagis, ke Kroll aux iu el la aliuloj volus vengxi sin --? Ke ili kapablu --?

REBEKKA

En la unua kolero, kara --. Neniu povas scii certe. Sxajnas al mi, laux la konduto de la rektoro --

ROSMER

Ho, vi devus koni lin pli bone ol tiel. Kroll estas honestulo trae. Posttagmeze mi iros al la urbo por paroli kun li. Mi volas paroli kun cxiuj. Ho, vi vidos, kiel glate cxio iros --

(*SinJORINO Helseth* venas cxe la pordo maldekstre.)

REBEKKA

(ekstaras) Kio estas, sinJORINO Helseth?

SINJORINO HELSETH

Rektoro Kroll staras malsupre en la antauxcxambro.

ROSMER

(ekstaras rapide) Kroll!

REBEKKA

La rektoro! Cxu, imagu --!

SINJORINO HELSETH

Li demandas cxu li povas suprenveni por paroli kun la pastoro.

ROSMER

(al *Rebekka*) Kion mi diris! Jes certe li povas. (iras al la pordo kaj vokas malsupren la sxtuparon) Venu supren, kara amiko! Kore bonvena vi estu!

(*Rosmer* tenas la pordon malferma. -- *SinJORINO Helseth* eliras. -- *Rebekka* tiras la kurtenon antaux la pordaperturon. Sxi ordigas ion aux alian.)

ROSMER

(silente, kortusxite) Mi ja sciiis ke ne estas la lasta fojo --

KROLL

Hodiaux mi vidas la aferojn en tute alia lumo ol hieraux.

ROSMER

Jes, cxu ne, Kroll? Vi faras? Nun, kiam vi estas pripensinta --

KROLL

Vi komplete miskomprenas. (metas sian cxapelon sur la tablon cxe la kanapo) Gravas por mi paroli kun vi sub

kvar okuloj.

ROSMER

Kial frauxlino West ne povas --?

REBEKKA

Ne, ne, sinjoro Rosmer. Mi eliros.

KROLL

(rigardas sxin de supre malsupren) Kaj mi devas peti la frauxlinon pardoni cxar mi venas tiel frue en la tago. Ke mi surprizas vin, antaux ol vi havis tempon por --

REBEKKA

(ekmiras) Kiel do? Cxu vi trovas, ke ne konvenas ke cxi-hejme mi surmetas matenan robon?

KROLL

Ho, mi petas! Mi ja tute ne scias kio farigxis kutimo kaj uzo en Rosmersholm.

ROSMER

Sed Kroll, -- vi ja aspektas tute sxangxita hodiaux!

REBEKKA

Mi retiras min, sinjoro rektoro. (Sxi eliras dekstre.)

KROLL

Kun via permeso -- (Li eksidas sur la kanapon.)

ROSMER

Jes, kara, lasu nin konfide sidi kaj paroli kune.

(Li eksidas sur segxon antaux la *rektoro*.)

KROLL

Mi ne fermis okulon de post hieraux. Mi kusxis pensante la tutan nokton.

ROSMER

Kaj kion vi do diras hodiaux?

KROLL

Farigxos longe, Rosmer. Mi faru ioman enkondukon. Mi povas rakonti al vi ion pri Ulrik Brendel.

ROSMER

Li estis cxe vi, cxu?

KROLL

Ne. Li vizitis fian drinkejon. En la plej fia kompanio kompreneble. Drinkis kaj regalis tiom longe kiom li ion havis. Poste li insultis la tutan kanajlaron por esti pleba popolacxo. Pri tio li ja pravis. Sed rezultis en bastonado, kaj li jxetigxis en la defluilon.

ROSMER

Do li tamen estas neplibonigebla.

KROLL

La surtuton li lombardis. Sed gxi reprenigxis por li. Divenu de kiu!

ROSMER

De vi eble?

KROLL

Ne. De tiu nobla sinjoro Mortensgard.

ROSMER

Nu do.

KROLL

Mi informigxis, ke la unua vizito de sinjoro Brendel estis al tiu idioto kaj plebano.

ROSMER

Estis ja felice por li --.

KROLL

Vere estis. (klinas sin super la tablon, iom pli proksimen al Rosmer) Sed nun ni estas en afero, pri kiu mi pro nia malnova -- nia antauxa amikeco devas averti vin.

ROSMER

Kara, kio do estas *tio*?

KROLL

Estas *tio*, ke en tiu cxi domo iu ludas malantaux via dorso.

ROSMER

Kiel vi tion kredas. Cxu estas Reb-- Cxu estas frauxlino West, al kiu vi aludas?

KROLL

Jes, gxuste. Mi bone komprenas tion de sxia flanko. Sxi ja tiom longe kutimigxis esti la regantino cxi tie. Sed tamen --

ROSMER

Kara Kroll, vi tute miskomprenas. Sxi kaj mi, -- ni nenion kasxas unu por la alia.

KROLL

Cxu sxi ankaux konfidis por vi, ke sxi eniris en korespondadon kun la redaktoro de "La Lumturo"?

ROSMER

Ho, vi aludas al tiu paro da linioj, kiun sxi donis al Ulrik Brendel.

KROLL

Vi do eltrovis tion. Kaj cxu vi konsentas, ke sxi tiel iniciatas rilaton kun tiu skandalskribisto, kiu cxiun semajnon provas ridindigi min kaj en mia lerneja laboro kaj en mia publika agado?

ROSMER

Kara, tiun flankon de la afero sxi certe ne pripensis. Kaj cetere sxi libere agas, kiel ankaux mi.

KROLL

Nu? Jes, tio eble apartenas al la nova direkto, en kiun vi nun venis. Cxar kie vi staras, tie kompreneble ankaux frauxlino West staras?

ROSMER

Sxi faras. Ni du kune fidele laborigis nin antauxen.

KROLL

(rigardas lin kaj malrapide skuas la kapon) Ho vi blinda, delogita viro!

ROSMER

Mi? Kiel vi havas tian penson?

KROLL

Cxar mi ne kuragxas -- ne *volas* pensi la plej fian. Ne, ne; lasu min finparoli. -- Vi ja vere alte taksas mian amikecon, Rosmer? Kaj ankaux mian estimon? Cxu ne?

ROSMER

Tiun demandon mi ja ne bezonas respondi.

KROLL

Nu, sed estas aliaj aferoj, kiuj postulas respondon, -- plena klarigo de via flanko. -- Cxu vi akceptas, ke mi faru ian ekzamenadon --?

ROSMER

Ekzamenadon?

KROLL

Jes, ke mi demandas vin pri io kaj alia, kio eble estus embarase por vi memori. Vidu, -- tio pri via apostateco, -- nu via libereco, kiel vi nomas gxin, -- tio dependas de multaj aliaj aferoj, kiujn vi pro vi mem devas klarigi por mi.

ROSMER

Kara, demandu pri kio ajn. Mi havas nenion kasxindan.

KROLL

Do diru al mi, -- kio laux vi estis la vere profunda kialo por la memmortigo de Beate?

ROSMER

Cxu vi dubas pri tio? Aux pli gxuste, cxu oni povas demandi pri kialoj por tio, kion malfelicxa, malsana, nerespondeculino faras?

KROLL

Cxu vi estas certa, ke Beate estis tute nerespodeca? La kuracistoj almenaux opiniis, ke tio eble ne estas certa.

ROSMER

Se la kuracistoj estus sxin vidinta tia, kia mi vidis sxin multajn fojojn, ili ne dubus.

KROLL

Ankaux mi ne dubis tiam.

ROSMER

Ho ne, bedauxrinde ne eblis dubi. Mi ja rakontis al vi pri sxia senrega, sovagxa pasio, -- kiun sxi postulis, ke mi reciproku. Ho la teruro kiun sxi enigis en min! Kaj ankaux sxiaj senkialaj cxagrenigaj memriprocxoj la lastajn jarojn.

KROLL

Jes, kiam sxi informigxis, ke sxi la tutan vivon restus seninfana.

ROSMER

Nu, pensu do mem --. Tia pelanta, terura suferego pri io tute ekster sxia kulpo --! Kaj sxi estus respondekapabla?

KROLL

Hm --. Cxu vi memoras, cxu vi tiam havis librojn en la domo, kiuj temis pri la celo de geedzeco -- laux nia moderna, progresita koncepto?

ROSMER

Mi memoras, ke frauxlino West pruntedonis al mi iun tian verkon. Cxar sxi ja heredis la libron de la doktoro, kiel vi scias. Sed kara Kroll, vi do ne opinias, ke ni estis tiel senatentaj por inici la malsanulinon en tiaj aferoj? Mi povas certigi al vi lauxte kaj kore, ke ni pro nenio kulpas. Estis sxiaj propraj konfuzitaj cerbaj nervoj, kiuj pelis sxin sur la vojojn de deliro.

KROLL

Unu aferon mi tamen povas rakonti al vi nun. Kaj tio estas, ke la bedaŭrinda, turmentita kaj konfuzita Beate finis sian propran vivon, por ke vi vivu felice, -- vivu libere kaj -- laux via deziro.

ROSMER

(duone ekstaras de la segxo) Kion vi aludas per tio?

KROLL

Auxskultu min nun trankvile, Rosmer. Cxar nun mi povas preparoli tion. En sia lasta vivojaro sxi vizitis min du fojojn por plendi pri sia timo kaj sia malespero.

ROSMER

Pro la sama.

KROLL

Ne. La unuan fojon sxi diris aserte, ke vi estas sur la vojo de apostatado. Ke vi volis rompi kun la kredo de viaj patroj --

ROSMER

(vigle) Kion vi jen diras ne eblas, Kroll! Tute neblas! Vi eraras en tio cxi.

KROLL

Kial?

ROSMER

Jes, cxar tiom longe kiom Beate vivis, mi ankoraux luktis en dubo kun mi mem. Kaj tiun lukton mi elluktis sola kaj en komplete silento. Mi pensas, ke ecx ne Rebekka --

KROLL

Rebekka?

ROSMER

Nu ja, -- frauxlino West. Mi nomas sxin tiel pro facileco.

KROLL

Mi rimarkis tion.

ROSMER

Tial ne estas kompreneble, kiel Beate estus povinta ekhavi tiun ideon. Kaj kial sxi ne al mi mem tion priparolis? Kaj tion sxi neniam faris. Neniam ecx ne per unu sola vorto.

KROLL

Kompatindulino, -- sxi petegis al mi, ke mi parolu.

ROSMER

Kaj kial vi ne faris?

KROLL

Cxu mi tiam momenton povus dubi, ke sxi estis mense malsana? Tia akuzo kontraux homo kiel vi! -- Kaj sxi revenis, -- iom pli ol monaton poste. Tiam sxi aspektis pli trankvile. Sed elirante sxi diris: Ili povas nun baldaux atendi la blankan cxevalon en Rosmersholm.

ROSMER

Nu, nu. La blanka cxevalo, -- gxin sxi ofte menciis.

KROLL

Kaj kiam mi provis deturni sxin de tiuj malgxojaj pensoj, sxi nur respondis: "Ne restas longa tempo por mi. Cxar nun Johannes devas baldaux edzinigi Rebekka".

ROSMER

(preskaux konsternita) Kion vi diras --! Mi edzinigi --!

KROLL

Okazis jxauxdon posttagmeze. -- Sabaton vespere sxi jxetis sin de la ponteto kaj en la muelejan akvofalon.

ROSMER

Kaj vi, kiu ne avertis nin --!

KROLL

Vi ja mem scias kiom da fojoj sxi aludis, ke baldaux sxi devus morti.

ROSMER

Mi ja scias. Sed tamen; -- vi *estus devinta* averti nin!

KROLL

Mi intencis. Sed tiam estis tro malfrue.

ROSMER

Sed kial vi ne poste --? Kial vi prisilentis tion?

KROLL

Por kio turmentadi kaj korsxiradi vin ankoraux pli? Mi ja konsideris cxion kiel nuraj senfundaj, konfuzaj fantaziajxoj. -- Gxis hieraux vespere.

ROSMER

Do nun ne plu?

KROLL

Cxu Beate ne vidis klare, kiam sxi diris, ke vi estis forlasonta vian infanan kredon?

ROSMER

(fiksrigardas rekte antauxen) Jes, tion mi ne komprenas. Estas la plej nekomprenebla en la mondo.

KROLL

Nekomprenebla aux ne, -- tamen tiel estas. Kaj nun mi demandas al vi, Rosmer, -- kiom da vero trovigxas en sxia alia kulpigo? En la lasta, mi aludas.

ROSMER

Kulpigo? Cxu *tio* estis kulpigo?

KROLL

Vi eble notis, kiel venis sxiaj vortoj. Sxi volis foriri, diris sxi --. Kial? Nu?

ROSMER

Jes, por ke mi edzinigu Rebekka --.

KROLL

La vortoj ne gxuste tiel venis. Beate esprimis sin alimaniere. Sxi diris: Ne restas por mi longa tempo. Cxar nun Johannes devas *baldaux* edzinigi Rebekka.

ROSMER

(rigardas lin momenton; kaj li ekstaras) Nun mi komprenas vin, Kroll.

KROLL

Kaj jen? Kia via respondo?

ROSMER

(cxiam silente sinrega) Al io tiel absurda --? La sola gxusta respondo estus montri al la pordo.

KROLL

(ekstaras) Perfekte.

ROSMER

(starigas sin antaux lin) Auxskultu. Jarlonge, -- ekde kiam Beate forpasis, -- Rebekka West kaj mi vivas solaj cxi tie en Rosmersholm. Dum tiu longa tempo vi konas la kulpigon de Beate kontraux ni. Sed neniam momenton mi rimarkis, ke vi ofendigxis, ke Rebekka kaj mi vivas kune cxi tie.

KROLL

Mi ne sciis antaux hieraux, ke estas apostato kaj -- liberigita virino, kiuj havas tiun kunvivon.

ROSMER

Ah --! Vi do opinias, ke ne trovigxas puraj animoj en apostatoj kaj liberigitulinoj. Vi ne kredas, ke ili havas postulon al dececo en si mem kiel naturan bezonon!

KROLL

Mi ne bazigas ion sur tian dececon, kiu ne havas sian radikon en la kredo de la eklezio.

ROSMER

Kaj tion vi validigas ankaux por Rebekka kaj mi? Pri la rilato inter sxi kaj mi --?

KROLL

Mi ne povas, favore al vi du, flankenigi la opinion, ke ne estas profunda fendego inter la libera penso kaj -- hm.

ROSMER

Kaj kio --?

KROLL

-- kaj la libera amo, cxar vi nepre volas tion auxdi.

ROSMER

(malrapide) Kaj vi ne hontas diri tiajxon al mi! Vi, kiu konas min ekde mia plej frua juneco.

KROLL

Gxuste tial. Mi scias, kiel facile vi lasas vin influi de la homoj al kiuj vi interrilatas. Kaj tiu via Rebekka --. Nu, tiu frauxlino West, -- sxin ni ja vere ne suficxe konas. Mallonge, Rosmer, -- mi ne malkaptas vin. Kaj vi mem, -- vi devas savi vin en gxusta tempo.

ROSMER

Savi min? Kiel --?

(*Sinjorino Helseth* enrigardas tra la pordo maldekstre.)

ROSMER

Kion vi volas?

SINJORINO HELSETH

Mi petus la frauxlinon veni malsupren.

ROSMER

La frauxlino ne estas cxi-supre.

SINJORINO HELSETH

Nu? (cxirkauxrigardas) Strange. (Sxi eliras.)

ROSMER

Vi diris --?

KROLL

Auxdu nun. Kio cxi tie okazis sekrete dum Beate vivis, -- kaj kio dauxre okazas, -- tion mi ne volas pli profunde esplori. Vi estis ja vere malfelicxa en via geedzeco. Kaj tio parolu por via senkulpigxo --

ROSMER

Ho, kiel malprofunde vi efektive konas min.

KROLL

Ne interrompu min. *Tion* mi volas diri, -- ke se tiu kuna vivo kun frauxlino West dauxru, estas absolute necese, ke vi silentigu la sxangxon, -- la bedauxrindan apostatadon, -- al kiu sxi logis vin. Lasu min paroli! Lasu min paroli! Mi diras, ke se malbone estu, do en la nomo de Dio, pensu kaj opiniu kaj kreu kion ajn,

kion vi volas -- en kiu ajn direkto. Sed tenu viajn opiniojn por vi mem. Tio cxi estas ja pure persona afero. Ne necesigxas elkriadi tiajxon super la tutan landon.

ROSMER

Necesas por mi veni el falsa kaj dubinda situacio.

KROLL

Sed vi havas devon al la tradicioj de via paren caro, Rosmer! Memoru tion! Ekde transmemoraj tempoj Rosmersholm estis hejmo por deco kaj ordo, -- por respektinda estimo antaux cxio alte tenata kaj sankciita de la plej bonaj homoj en la socio. La tuta regiono stampigxis de Rosmersholm. Kauxzigxos fatala, neriparebla konfuzo, se kuros onidiro, ke vi mem rompis kion mi volas nomi la rosmeran familian idealon.

ROSMER

Kara Kroll, -- mi ne vidas la aferon tiel. Sxajnas al mi, ke estas mia nerifuzebla devo fari iom da lumo kaj gxojo cxi tie, kie la paren caro Rosmer kreis sombron kaj pezon tra longaj, longaj tempoj.

KROLL

(rigardas lin severe) Jes, estus meritinda ago de viro, per kiu la paren cara vico forpasas. Lasu tian penson kusxi nun. Ne estas konvena laboro por vi. Vi estas kreita por vivi kiel la silenta esploristo.

ROSMER

Eble tiel estas. Sed mi tamen unu fojon volas partopreni en la vivolukto, ankaux mi.

KROLL

Tiu vivolukto, -- cxu vi scias kia gxi farigxos por vi? Farigxos lukto por vivo kaj morto kun cxiuj viaj amikoj.

ROSMER

(silente) Ili do certe ne estas same fanatikaj kiel vi.

KROLL

Vi estas naiva animo, Rosmer. Sensperta animo vi estas. Vi ne suspektas, kiel frakase la sxtormo ruligxos super vin.

(*SinJORINO Helseth malfermetas la pordon maldekstre.*)

SINJORINO HELSETH

Mi demandus de la frauxlino --

ROSMER

Kio estas?

SINJORINO HELSETH

Estas iu malsupre, kiu volus paroli momenton kun la pastoro.

ROSMER

Cxu estas li, kiu vizitetis hieraux vespere?

SINJORINO HELSETH

Ne, estas tiu sinjoro Mortensgard.

ROSMER

Mortensgard!

KROLL

Aha! Al tio do! Al tio jam!

ROSMER

Kion li volas al mi? Kial vi ne petis lin foriri?

SINJORINO HELSETH

La frauxlino diris, ke mi demandu cxu li povus suprenveni.

ROSMER

Diru al li, ke iu jam cxeestas --

KROLL

(al *sinjorino Helseth*) Vi permesu al li suprenveni, sinjorino.

(*Sinjorino Helseth* eliras.)

KROLL

(prenas sian cxapelon) Mi cedas la kampon -- gxis plue. Sed la cxefa batalo ankoraux ne luktigxis.

ROSMER

Je mia vivo, Kroll, -- mi havas nenion kune kun Mortensgard.

KROLL

Mi ne plu kredas vin. Je neni punkto. En neni rilato mi plu kredos vin de nun. Nun estos lukto per akraj armiloj. Ni volas provi fari vin nedangxera.

ROSMER

Ho, Kroll, -- kiel profunde, -- kiel abisme profunde vi nun staras!

KROLL

Mi? Kaj tion diras iu kiel vi! Memoru Beate!

ROSMER

Cxu al *tio* vi revenas!

KROLL

Ne. La enigmo de la mueleja akvofalo vi devas solvi laux via konscienco, -- se vi dauxre tiajxon havas.

(*Peder Mortensgard* envenas malrapide kaj silente tra la pordo maldekstre. Li estas malalta, maldika viro kun maldensa rugxeta hararo kaj barbo.)

KROLL

(kun malama okuljxeto) Nu, "La Lumturo" do --. Ekbruligita en Rosmersholm. (butonumas sian surtuton) Jes, mi do ne bezonas dubi pri la direkto stiri.

MORTENSGARD

(malsovagxe) "La Lumturo" cxiam lumos por gxvidi la rektoron hejmen.

KROLL

Jes, vi longe montris vian bonan volon. Ekzistas ja ordono, ke ni ne faru falsan ateston kontraux nian proksimulo --

MORTENSGARD

La rektoro ne bezonas instrui min pri la ordonoj.

KROLL

Ecxi ne pri la sesa?

ROSMER

Kroll --!

MORTENSGARD

Se bezonigxus, la pastoro do estus la plej proksima.

KROLL

(kun subpremata moko) La pastoro? Jes, sendiskute pastoro Rosmer estas la plej proksima viro en *tiu* rilato. -- Bonan profiton, miaj sinjoroj!

(Li eliras kaj frapas la pordon post si.)

ROSMER

(restas rigardanta al la pordo kaj diras al si mem) Nu ja, do estu tiel. (turnas sin) Diru al mi, sinjoro Mortensgard, kio kondukas vin cxi tien al mi?

MORTENSGARD

Vere estis sinjorino West, kiun mi sercxis. Mi pensis, ke mi devas danki sxin pro la bona letero, kiun mi ricevis de sxi hieraux.

ROSMER

Mi scias, ke sxi skribis al vi. Cxu vi parolis kun sxi?

MORTENSGARD

Iomete. (kun eta rideto) Mi auxdas, ke la konceptoj iel sxangxigxis cxi tie en Rosmersholm.

ROSMER

Miaj konceptoj sxangxigxis multe. Mi povas preskaux diri -- en cxio.

MORTENSGARD

Sxi tion diris, la frauxlino. Tial sxi opiniis, ke mi devus supreniri por paroli kun la pastoro.

ROSMER

Pri kio, sinjoro Mortensgard?

MORTENSGARD

Cxu mi rajtas rakonti en "La Lumturo", ke vi adoptis aliajn ideojn, -- kaj ke vi aligxas al la ideoj pri libereco kaj progreso?

ROSMER

Bonvole. Mi ecx petas vin rakonti tion.

MORTENSGARD

Do presigxos morgaux matene. Estos granda kaj grava novajxo, ke pastoro Rosmer en Rosmersholm intencas lukti por la afero de lumo ankaux en *tiu* senco.

ROSMER

Mi ne vere komprenas vin.

MORTENSGARD

Mi diras, ke por nia partio estas forta morala apogo cxiun fojon, kiam ni gajnas seriozan, kristanan apoganton.

ROSMER

(iomete surprizata) Vi do ne scias --? Cxu frauxlino West ne rakontis al vi ankaux *tion*?

MORTENSGARD

Kion, sinjoro pastoro? Io urgxis por la frauxlino. Sxi diris, ke mi supreniru por auxdi pli de vi mem.

ROSMER

Nu, mi do volas diri al vi, ke mi liberigis min komplete. Al cxiuj flankoj. Mi staras nun sen iu ajn rilato al la doktrino de la eklezio. De hodiaux tiuj aferoj tute ne rilatas al mi.

MORTENSGARD

(rigardas lin konfuzite) Ne, -- ecx se la luno falis teren, mi ne farigxus --! Ecx la pastoro liberigas sin --!

ROSMER

Jes, mi nun staras tie, kie vi mem estas starinta dum longa tempo. Pri tio vi do povas informi en "La Lumturo" morgaux.

MORTENSGARD

Ankaux tio. Ne, kara pastoro --. Pardonu min, -- sed tiun flankon de la afero ni ne devas tusxi.

ROSMER

Ne tusxi tion cxi?

MORTENSGARD

Ne intertempe, mi pensas.

ROSMER

Sed mi ne komprenas --.

MORTENSGARD

Jes, vidu, sinjoro pastoro --. Vi ja ne estas tiel sperta pri la cirkonstancoj kiel mi, mi opinias. Sed cxar vi nun aligxis al la libereca movado, -- kaj cxar vi, -- kiel diris frauxlino West, -- volas partopreni en la movado, -- vi certe tion faras por esti kiel eble plej utila kaj al la direkto kaj al la movado.

ROSMER

Jes, tion mi ege bonvolas.

MORTENSGARD

Nu; sed jen mi volas sciigi al vi, sinjoro pastoro, ke se vi malkasxe elpaskos kun tio cxi pri via apostatado de la eklezio, vi ligos viajn proprajn manojn surloke.

ROSMER

Vi opinias, cxu?

MORTENSGARD

Jes, vi estu certa, ke tiam restos ne multe por vi fari en cxi tiu regiono. Kaj cetere, -- el liberecoj ni havas sufcixan nombron antauxe, sinjoro pastoro. Mi dirus, -- ni havas tro multajn tiajn ulojn. Kion la partio bezonas, estas kristanaj elementoj, -- ion, kion cxiuj povas respekti. *Jen* kio mankas al ni tiel grave. Tial estas plej konsilinde, ke vi ne malkasxu tiajxon, kiu ne koncernas la publikon. Jen mia opinio.

ROSMER

Nu tiel. Vi do ne kuragxas ekrilati kun mi, se mi konfesas mian apostatadon?

MORTENSGARD

(agitas la kapon) Mi nevolonte kuragxas, sinjoro pastoro. Lastatempe mi sekvis la regulon, neniam apogi ion aux iun, kiuj atakas la ekleziajn aferojn.

ROSMER

Cxu vi mem do lastatempe returnis al la kredo?

MORTENSGARD

Tio estas aparta afero.

ROSMER

Nu, tiel do. Nun mi komprenas vin.

MORTENSGARD

Sinjoro pastoro, -- vi devus memori, ke mi, -- precipe mi, -- ne havas plenan liberecon por agi.

ROSMER

Kio do ligas vin?

MORTENSGARD

Tio ligas min, ke mi estas stampita viro.

ROSMER

Ah, nu tiel.

MORTENSGARD

Stampita viro, sinjoro pastoro. Tion precipe vi devus memori. Cxar estis ja vi unue, kiu stampis min.

ROSMER

Se tiam mi estus starinta kie mi nun staras, mi traktus vian pekon per pli indulgaj manoj.

MORTENSGARD

Tion pensas ankaux mi. Sed nun estas tro malfrue. Vi stampis min unu fojon por cxiam. Stampis min por la tuta vivo. Nu, vi eble ne plene komprenas, kio al tio sekvas. Sed nun vi eble baldaux spertos tiun bruldoloron mem, sinjoro pastoro.

ROSMER

Mi?

MORTENSGARD

Jes. Cxar vi do ne kredas, ke rektoro Kroll kaj lia rondo donos absolvon por tia rompo, kiel la via? Kaj "La Gubernia Gazeto" certe farigxos iom sanga lauxdire. Povas okazi, ke ankaux vi farigxos stampita viro.

ROSMER

Mi sentas min nevundebla en cxiuj personaj rilatoj, sinjoro Mortensgard. Mia konduto ne estas pridubebla.

MORTENSGARD

(kun afableta rideto) Estas fiera vorto, tio, sinjoro pastoro.

ROSMER

Povas esti. Sed mi rajtas uzi tian vorton.

MORTENSGARD

Ecx se vi esplorus vian konduton tiel profunde, kiel vi iam esploris la mian?

ROSMER

Vi parolas tiel strange. Al kio vi aludas? Cxu al io difinita?

MORTENSGARD

Jes, estas difinita afero. Nur unu sola. Sed *tiu* eblus farigxi sufcixe malagraba, se malicaj kontrauxuloj informigxus pri gxi.

ROSMER

Vi bonvole sciigu, kio tio estus.

MORTENSGARD

Cxu la pastoro ne povas mem diveni?

ROSMER

Ne, tute ne. Neniĉel.

MORTENSGARD

Nu ja, mi devas do malligi la sakon. -- Mi havas en mia zorgo strangan leteron skribita cxi tie en Rosmersholm.

ROSMER

La leteron de frauxlino West, vi aludas? Cxu gxi estas tiom stranga?

MORTENSGARD

Ne, tiu letero ne estas stranga. Sed mi iam ricevis alian leteron de cxi tiu domo.

ROSMER

Ankaux de frauxlino West?

MORTENSGARD

Ne, sinjoro pastoro.

ROSMER

Nu, de kiu do? De kiu?

MORTENSGARD

De karmemora sinjorino.

ROSMER

De mia edzino! Vi ricevis leteron de mia edzino, cxu?

MORTENSGARD

Jes, mi havas gxin.

ROSMER

Kiam?

MORTENSGARD

Estis en la lasta vivotempo de la karmemora sinjorino. Povas nun esti antaux jaro kaj duono. Kaj tiu letero estas stranga.

ROSMER

Vi certe scias, ke mia edzino estis mense malsana tiun tempon.

MORTENSGARD

Jes, mi scias, ke multaj opiniis tion. Sed sxajnas al mi, ke oni ne povas ion tian rimarki el la letero. Kiam mi diras, ke la letero estas stranga, tio estas pro alia kauxzo.

ROSMER

Kaj, je la mondo, kion elpensis mia bedaŭrinda edzino por skribi al vi?

MORTENSGARD

Mi havas la leteron hejme. Sxi komencas proksimume tiel, ke sxi vivas en timo kaj teruro. Cxar cxi tie estas tiom da malbonaj homoj. Kaj tiuj homoj vivas nur por malutili al vi.

ROSMER

Mi?

MORTENSGARD

Jes, tiel sxi skribas. Kaj jen la plej stranga. Cxu mi tion menciu, sinjoro pastoro?

ROSMER

Jes certe! Cxion. Senrezerve.

MORTENSGARD

La karmemora sinjorino petegas min esti grandanima. Sxi scias, skribas sxi, ke estas la pastoro, kiu eksigis min de mia instruista posteno. Kaj sxi kore petas, ke mi ne vengxu min.

ROSMER

Kiel sxi pensis, ke vi povus vengxi vin?

MORTENSGARD

Sxi skribis en la letero, ke se mi auxdus onidirojn, ke pekoj okazus en Rosmersholm, mi ne devus fidi tiajxojn, cxar estas nur malicaj homoj, kiuj disvastigis tiajn onidirojn por igi vin malfelicxa.

ROSMER

Cxu tio estas en la letero?

MORTENSGARD

La pastoro povas mem legi gxin je okazo.

ROSMER

Sed mi ne komprenas --! Kion sxi do imagis, kion tiaj onidiroj aludas?

MORTENSGARD

Unue ke la pastoro forlasis sian infanecan kredon. Tion la sinjorino definitive neis -- tiam. Kaj poste -- hm --

ROSMER

Poste?

MORTENSGARD

Poste sxi skribas, -- kaj tio estas tre konfuza, -- ke sxi ne konas iun pekan rilaton en Rosmersholm. Ke neniam farigxis maljusteco kontraux sxin. Kaj se onidiroj pri tiajxoj disvastigxus, sxi petegas min ne tusxi tion en "La Lumturo".

ROSMER

Neniu nomo menciigxas?

MORTENSGARD

Ne.

ROSMER

Kiu portis al vi tiun leteron?

MORTENSGARD

Mi promesis ne diri. Gxi portigxis al mi iun vesperon en krepusko.

ROSMER

Se vi estus tuj demandinta, vi informigxus, ke mia bedauxrinda, malfelicxa edzino ne estis tute respondekapabla.

MORTENSGARD

Mi ja demandis, sinjoro pastoro. Sed mi devas diri, ke mi ne gxuste ricevis *tiun* impreson.

ROSMER

Cxu ne? -- Sed kial vi vere informas min pri tiu malnova, konfuza letero?

MORTENSGARD

Por konsili vin esti ekstreme singardema, pastoro Rosmer.

ROSMER

En mia vivo, vi aludas?

MORTENSGARD

Jes. Memoru, ke de nun vi ne estas protektata viro.

ROSMER

Vi do subtenas la kredon, ke estas io kasxinda?

MORTENSGARD

Mi ne scias, kial libereca viro ne vivus la vivon plej eble plene. Sed, kiel dirite, estu singardema post cxi tiu tago. Se io onidirus kontrauxe al la antauxjugxoj, estu certa, ke la tuta libera spirita movado kulpigxus pro gxi. -- Adiaux, pastoro Rosmer.

ROSMER

Adiaux.

MORTENSGARD

Kaj nun mi iros rekte al la presejo por presi la grandan novajxon en "La Lumturo".

ROSMER

Presu cxion.

MORTENSGARD

Mi presas cxion, kion la publiko bezonas scii.

(Li salutas kaj eliras. *Rosmer* restas staranta apud la pordo, dum *Mortensgard* malsupreniras la sxtuparon. Oni auxdas la eksteran pordon fermigxi.)

ROSMER

(cxe la pordo, vokas mallauxte) Rebekka! Re--. Hm. (laupte) Sinjorino Helseth, cxu frauxlino West ne estas tie malsupre?

SINJORINO HELSETH

(auxdigxas malsupre en la antauxcxambro) Ne, sinjoro pastoro, cxi tie sxi ne estas.

(La kurteno en la fono flankentirigxas. *Rebekka* aperas en la pordaperturo.)

REBEKKA

Rosmer!

ROSMER

(turnas sin) Kio! Cxu vi estis en mia dormocxambro! Kara, kion vi tie faris?

REBEKKA

(iras al li) Mi sxtelauxskultis.

ROSMER

Tamen, Rebekka, kiel vi do povis!

REBEKKA

Jes, mi povis. Li tiel malbele vortumis, -- tion pri la matena robo --

ROSMER

Ah, vi do estis tie, kiam Kroll --?

REBEKKA

Jes. Mi volis scii, kio kasxigxis inside en li.

ROSMER

Mi ja estus rakontonta.

REBEKKA

Vi apenaux rakontus cxion. Kaj certe ne per liaj propraj vortoj.

ROSMER

Vi cxion auxdis, cxu?

REBEKKA

La plimulton, mi pensas. Mi devis tempeton malsupreniri, kiam Mortensgard venis.

ROSMER

Kaj ree supren --

REBEKKA

Ne lasu vin gxeni, kara amiko.

ROSMER

Faru cxion, kion vi mem trovas justa kaj gxusta. Vi ja havas vian plenan liberecon. -- Sed kion vi sekve diras, Rebekka --? Ho, sxajnas al mi, ke neniam antauxe mi bezonis vin tiel forte kiel nun.

REBEKKA

Ni ambaux ja antauxsciis kio foje venus.

ROSMER

Ne, ne, -- ne tio cxi.

REBEKKA

Ne tio cxi?

ROSMER

Mi ja pensis, ke frue aux malfrue nia bela amikeco estus jxetmakulata kaj suspektindigata. Sed ne de Kroll. De li mi neniam imagis tiajxon. Sed de tiu svarmo kun krudaj animoj kaj malnoblaj okuloj. Ho jes, -- mi ja havis kauxzon por tio, kiam mi tiel gardeme per vualo kovris nian ligan. Estis dangxera sekreto.

REBEKKA

Ho, cxu estas gxeninda, la jugxo de aliuloj! Ni ja scias en ni mem, ke ni estas senkulpaj.

ROSMER

Mi? Senkulpa? Jes, tion mi efektive opiniis -- ecx gxis cxi tiu tago. Sed nun, -- nun, Rebekka --

REBEKKA

Jes, kio nun?

ROSMER

Kiel mi klarigu por mi la teruran akuzon de Beate?

REBEKKA

(en ekscito) Ho, ne parolu plu pri Beate! Ne pensu plu pri Beate! Vi ja nun liberigxis de sxi, kiu estas morta.

ROSMER

Depost mi sciigxis pri tio cxi, sxi refarigxis terure vivanta.

REBEKKA

Ho ne, -- vi ne devas, Rosmer! Vi ne devas!

ROSMER

Jes, mi diras. Ni devas veni al la fundo de tio cxi. Kiel povis sxi erarvojigxi en tiun fatalan miskomprenon?

REBEKKA

Vi do ne mem komencas dubi, ke sxi estis proksima al mensa malsano?

ROSMER

Nu do, -- estas pri tio, ke mi ne plu povas esti tute certa. Kaj cetere -- se tiel estus --

REBEKKA

Se tiel estus? Jes, kio do?

ROSMER

Mi aludas, -- kie ni sercxu la plej proksiman kauxzon, ke sxia malsana animo transiris al frenezeco?

REBEKKA

Kaj al kio utilas, ke vi perdigadas vin en tiaj cerbumadoj!

ROSMER

Mi ne povas eviti, Rebekka. Mi ne povas eviti tiun mordantan dubon, ecx se mi arde volus.

REBEKKA

Ho, sed povas esti dangxere -- tiel konstante turnigxi cxirkaux tio sola kaj peza.

ROSMER

(paxadas maltrankvile kaj penseme cxirkauxe) Mi iel estus min malkasxinta. Sxi eble estas rimarkinta, kiel felicxa mi sentigxis depost vi venis al ni.

REBEKKA

Jes, sed, kara, se tiel tamen estus --!

ROSMER

Eblas, -- ke ne eskapis sxian atenton, ke ni legis la samajn librojn. Ke ni sercxis unu la alian kaj preparolis la novajn aferojn. Sed mi tute ne komprenas! Cxar mi estis ja cxiam zorgema por sxirmi sxin. Kiam mi pripensas, aspektas ke mi ekstreme provis teni sxin ekster tio nia. Aux cxu ne, Rebekka?

REBEKKA

Jes, jes, vi faris.

ROSMER

Kaj ankaux vi. Kaj tamen --! Ho tio cxi estas terure pripensi! Sxi do pensadis, sxi, -- en sia malsana amo, -- silentis kaj silentis, -- observis nin, -- rimarkis cxion, kaj, -- kaj misinterpretis cxion.

REBEKKA

(premas la manojn) Ho, mi estus neniam veninta al Rosmersholm.

ROSMER

Ho, imagu kiel sxi suferis en silento! La malbonon, kiun sxi kredis kaj en sia malsana cerbo konstruis kaj kunmetis pri ni. -- Cxu sxi neniam parolis al vi pri io, kio povus doni al vi iun spuron?

REBEKKA

(kvazaux ekscitita) Al mi! Cxu vi kredas, ke mi tiaokaze restus cxi tie tagon pli longe.

ROSMER

Ne, ne, mi komprenas. -- Ho, la lukto, kiun sxi luktis. Kaj luktis sola, Rebekka. Malespera kaj tute sola. -- Kaj fine tiu emociiga -- akuzanta venko -- en la mueleja akvofalo.

(Li jxetas sin en la segxon cxe la skribotablo, apogas la brakojn sur la tablon kaj kovras la vizagxon per la manoj.)

REBEKKA

(singardeme proksimigxas al li de malantauxe) Auxskultu nun, Rosmer. Se estus en via potenco revoki Beate -- al vi -- al Rosmersholm, -- cxu vi volus?

ROSMER

Ho, kion scias mi fari aux ne fari. Mi nur havas penson pri tio sola, -- kio estas nerevokebla.

REBEKKA

Vi estus ja nun komenconta vivi, Rosmer. Vi jam *estis* komencinta. Vi estis vin tute liberiginta -- al cxiuj flankoj. Vi sentis vin gxoja kaj liberanima --

ROSMER

Ho jes, -- mi faris. -- Sed jen venas tiu peza premo.

REBEKKA

(malantaux li kun la manoj sur la segxodorso) Kiel rave estis, kiam ni sidis en la sidcxambro en la krepusko. Kaj ni helpis unu la alian fari planon por nova vivo. Vi volis preni lokon en la vivanta vivo, -- en la vivo de la cxiutago, -- kiel vi esprimis vin. Vi volis iri kiel liberiganta gasto de hejmo al hejmo. Gajni la animojn kaj la volojn por vi. Krei nobelajn homojn cxirkauxe, -- en pli kaj pli vastaj rondoj. Nobelojn.

ROSMER

Gxojajn nobelojn.

REBEKKA

Jes -- gxojajn.

ROSMER

Cxar estas la gxoyo, kiu nobeligas la animojn, Rebekka.

REBEKKA

Cxu vi ne kredas, -- ke ankaux la sufero? La granda sufero?

ROSMER

Jes, -- se oni povus trapasi gxin. Trans gxin. Supere trans gxin.

REBEKKA

Tion vi devas.

ROSMER

(peze skuas la kapon) Trans tio cxi mi neniam venos -- tute. Cxiam restos dubo. Demando. Mi neniam plu estos glutanta *tion*, kio faras la vivon mirinde gxuinda por vivi.

REBEKKA

(super la segxodorso, pli mallauxte) Al kio vi aludas, Rosmer?

ROSMER

(rigardas supren al sxi) Al la trankvila, gxoja senkulpeco.

REBEKKA

(pasxon malantauxen) Jes. Senkulpeco. (mallonga pauxzo)

ROSMER

(kun la kubutoj sur la tablo, apogante la kapon en la mano kaj antauxenrigardante) Kaj kiel sxi komprenis kombini. Kiel sisteme sxi cxion kunmetis. Unue sxi komencas dubi pri mia ortodoksa kredo --. Kiel povis sxi ekpensi *tion* tiam? Sed sxi ekhavis la ideon. Kaj gxi kreskis al certeco. Kaj jen, -- jes jen estis ja facile por sxi akcepti cxion imageblan. (strecxas sin en la segxo kaj pusxas la manojn tra la hararo) Ho, cxuij tiuj frenezaj imagajxoj! Neniam povas mi forigi ilin. Mi sentas. Mi scias. Senaverte ili venos jxetante sin antauxen memorigante pri la mortinto.

REBEKKA

Kiel la blanka cxevalo en Rosmersholm.

ROSMER

Jes, tiel. Cxasante antauxen en la mallumo. En la silento.

REBEKKA

Kaj por tiu malbeata cerba xpino vi volas malkapti la vivantan vivon, kiun vi estis preta cxirkauxbraki.

ROSMER

Vi pravas, ke estas peze. Peze, Rebekka. Sed por mi ne estas elekto. Kiel mi do savigxus el tio cxi!

REBEKKA

(malantaux la segxo) Kreante novajn rilatojn.

ROSMER

(ekmiras, suprenrigardas) Novajn rilatojn?

REBEKKA

Jes, novajn rilatojn al la ekstera mondo. Vivi, agi, trakti. Ne sidi cxi tie cerbumante kaj kovante super nesolveblaj enigmoj.

ROSMER

(ekstaras) Novaj rilatoj? (pasxas trans la plankon, haltas apud la pordo kaj revenas) Mi ekhavis demandon. Cxu ne ankaux vi faris al vi jenan demandon, Rebekka?

REBEKKA

(spiras peze) Lasu min -- scii -- kiu gxi estas.

ROSMER

Kia kredas vi ke *nia* rilato farigxos post cxi tiu tago?

REBEKKA

Mi pensas, ke nia amikeco eltenos -- kio ajn kio venos.

ROSMER

Ne estas gxuste tiel, ke mi pensis. Sed tio, kio unue kondukis nin unu al la alia, -- kio kunligas nin tiel intime, -- nia komuna kredo pri pura kunvivado inter viro kaj virino --

REBEKKA

Jes, jes, -- kio pri tio?

ROSMER

Mi pensas, ke tia rilato, -- nome kia la nia, -- cxu gxi ne konvenas al vivo en trankvila, felicxa paco --?

REBEKKA

Kaj sekve!

ROSMER

Sed nun malfermigxas por mi vivo en lukto kaj malpaco kaj kun fortaj animstatoj. Cxar mi *volas* vivi mian

vivon, Rebekka! Mi ne lasas min frapigxi al la teron de teruraj eblecoj. Mi ne lasas al mi preskribi mian viviron, nek de vivanto nek de -- de iu alia.

REBEKKA

Ne, ne, vi ne cedu! Estu tute libera viro, Rosmer!

ROSMER

Sed cxu vi scias, kion nun mi pripensas? Vi ne scias? Vi ne scias, kiel mi povas liberigxi de cxuiuj mordantaj memoroj, -- de la tuta malgaja pasinteco?

REBEKKA

Nu!

ROSMER

Metante kontraux gxin novan, vivantan realecon.

REBEKKA

(palpante la segxodorson) Vivantan --? Kio estas -- tio?

ROSMER

(pli proksime) Rebekka, -- se mi nun demandus vin, -- cxu vi volas farigxi mia dua edzino?

REBEKKA

(momenton muta, ekkrias en gxoj) Via edzino! Via --! Mi!

ROSMER

Bone. Ni provu. Ni du volas esti unu. Neniu malplena loko kusxu nun post la mortinto.

REBEKKA

Mi -- en la loko de Beate --!

ROSMER

Kaj sxi estos for el la sagao. Tute for. Por cxiam kaj eterne.

REBEKKA

(mallauxte kaj treme) Cxu vi tion kredas, Rosmer?

ROSMER

Devas okazi! Devas! Mi ne povas, -- mi ne volas trairi la vivon kun kadavro sur la dorso. Helpu min forjxeti gxin, Rebekka? Kaj ni sufoku cxuiujn memorojn en libereco, en gxojego, en pasio. Vi estu por mi la sola

edzino, kiun mi iam havis.

REBEKKA

(sinrege) Ne plu menciu tion. Mi neniam farigxos via edzino.

ROSMER

Kio! Neniam! Ho, cxu vi ne kredas, ke vi amus min? Cxu ne jam estas ero da amo en nia amikeco!

REBEKKA

(kovras la orelojn kvazaux en timo) Ne parolu tiel, Rosmer! Ne diru tiajxon!

ROSMER

(kaptas sxian brakon) Jes, jes, -- *estas* gxermanta ebleco en nia rilato. Ho, mi povas vidi, ke vi sentas la samon. Cxu ne, Rebekka?

REBEKKA

(denove firme kaj sinrege) Auxskultu nun. Mi al vi diras, -- ke se vi dauxrigos, mi forlasos Rosmersholm.

ROSMER

Forlasos! Vi! Vi ne povas. Neeblas.

REBEKKA

Pli neeble estas, ke mi farigxu via edzino. Neniam en cxi mondo povos mi tio farigxi.

ROSMER

(rigardas sxin mire) Vi diras "povos". Kaj tiel strange. Kial vi ne povos?

REBEKKA

(kaptas ambaux liajn manojn) Kara amiko, -- pro vi mem kaj ankaux pro mi, -- ne demandu kial. (malkaptas lin) Jen do, Rosmer.

(Sxi iras al la pordo maldekstre.)

ROSMER

De nun mi havas neniun alian demandon ol tiu sola -- kial?

REBEKKA

(turnas sin kaj rigardas lin) Jen estos finite.

ROSMER

Inter vi kaj mi?

REBEKKA

Jes.

ROSMER

Neniam farigxos finite inter ni du. Neniam vi forvojugxos de Rosmersholm.

REBEKKA

(kun la mano sur la anso) Ne, mi ja ne faros. Sed se vi pli ofte demandos min, -- estos tamen finite.

ROSMER

Tamen finite? Kiel --?

REBEKKA

Jes, cxar tiam mi iros la saman vojon, kian Beate iris. Nun vi scias, Rosmer.

ROSMER

Rebekka --!

REBEKKA

(cxe la pordo, kapsignas malrapide) Nun vi scias. (Sxi eliras.)

ROSMER

(fiksrigardas kvazaux perdita al la fermita pordo, kaj diras al si mem) Kio -- estas -- jeno?

TRIA AKTO

(La sidcxambro en *Rosmersholm*. La fenestroj kaj la antauxcxambra pordo estas malfermitaj. La antauxtagmeza suno brilas ekstere.)

(*Rebekka West*, vestita kiel en la unua akto, staras apud la fenestro. Sxi akvumas la plantojn kaj ordigas. Sxia krocxajxo kusxas sur la apogsegxo. *SinJORINO Helseth* pasxadas kun plumbroso en la mano malpolvante la meblojn.)

REBEKKA

(Post ioma pauxzo) Estas strange, ke la pastoro restas tiom longe supre hodiaux.

SINJORINO HELSETH

Ho, tion li ja ofte faras. Sed nun li baldaux malsupren venos, mi opinias.

REBEKKA

Vi vidis lin, cxu?

SINJORINO HELSETH

Nur pase. Kiam mi supren portis la kafon, li pasxadis en la dormocxambro finvestante sin.

REBEKKA

Mi demandas, cxar hieraux li ne estis tute sanaspekta.

SINJORINO HELSETH

Ne, li ja tiel aspektis. Kaj mi imagas, cxu ne estas io inter li kaj lia bofrato.

REBEKKA

Kio tio do estus, vi pensas?

SINJORINO HELSETH

Mi ne povas scii. Eble estas tiu Mortensgard, kiu incitis ilin unu al la alia.

REBEKKA

Eblas. -- Cxu vi scias ion pri tiu Mortensgard?

SINJORINO HELSETH

Ne ne. Kiel povas la frauxlino tiel pensi? Tia ulo kia li estas!

REBEKKA

Vi aludas cxar li eldonas tiun fian gazeton?

SINJORINO HELSETH

Ho, ne estas nur pro *tio*. -- La frauxlino certe auxdis, ke li ricevis infanon kun edzinigxinta virino, de kiu la edzo estis forkurinta?

REBEKKA

Mi auxdis tion onidire. Sed tio estis longe antaux ol mi alvenis.

SINJORINO HELSETH

Jes Dio, li tiam estis tute juna. Kaj sxi estus devinta havi pli bonan prudenton ol li. Edzinigi sxin li ja ankaux volis. Sed tio ne permesigxis. Kaj pro tio li ja akre suferis. -- Sed poste tiu Mortensgard prosperis, li. Estas multaj, kiuj sercxas *tiun* viron.

REBEKKA

La plimulto de malaltstataj homoj turnas sin prefere al li, kiam io okazas.

SINJORINO HELSETH

Ho, povus esti ankaux aliuloj ol tiuj malaltstataj --

REBEKKA

(ekrigardas sxin kasxe) Cxu?

SINJORINO HELSETH

(apud la sofo, malpolvigas kaj balaas vigle) Povus esti tiaj homoj, pri kiuj oni ne unue pensis tion, frauxlino.

REBEKKA

(ordigas la florojn) Nu, tio estas io kion vi nur kredas, sinjorino Helseth. Cxar *vi* ja ne povas scii tiajxon tiel decide.

SINJORINO HELSETH

La frauxlino opinias, ke mi ne povas scii, cxu? Jes, certe mi povas. Cxar, -- se mi fine eldiru, -- mi mem foje portis leteron al Mortensgard.

REBEKKA

(turnas sin) Ne, -- cxu vi!

SINJORINO HELSETH

Jes, mi efektive faris. Kaj tiu letero estis ecx skribita cxi tie en Rosmersholm.

REBEKKA

Vere, sinjorino Helseth?

SINJORINO HELSETH

Jes, je mia fido, gxi estis. Kaj sur bela papero gxi estis skribita. Kaj bela rugxa sigelvakso estis metita ekstere.

REBEKKA

Kaj *vi* konfidigxis porti gxin? Jes, kara sinjorino Helseth, ne estas malfacile diveni de kiu gxi estis.

SINJORINO HELSETH

Nu?

REBEKKA

Kompreneble de sinjorino Rosmer en sxia malsaneco --

SINJORINO HELSETH

Estas frauxlino West, kiu *tion* diras, kaj ne mi.

REBEKKA

Sed kio estis skribita en tiu letero? Nu, ja, -- tion vi ne povas scii.

SINJORINO HELSETH

Hm, povus esti, ke mi tamen scias.

REBEKKA

Cxu sxi diris al vi, kion sxi skribis?

SINJORINO HELSETH

Ne, ne gxuste tiel. Sed kiam Mortensgard estis gxin leginta, li komencis pridemandi min kaj profunde kaj longe, kaj tiel mi komprenis kio estis en gxi.

REBEKKA

Kion vi kredas ke estis en gxi? Ho kara, bona sinjorino Helseth, diru al mi!

SINJORINO HELSETH

Ne, frauxlino. Ne por cxio en la mondo.

REBEKKA

Ho, al mi vi povas ja paroli. Ni estas ja tiaj bonaj amikinoj.

SINJORINO HELSETH

Dio gardu min por ion diri al vi pri *tio*, frauxlino. Mi ne povas ion alian diri, ol ke estis io malbela, kion ili estis kredigintaj al la bedauxrinda malsana sinjorino.

REBEKKA

Kiu kredigis tion al sxi?

SINJORINO HELSETH

Malbonaj homoj, frauxlino West. Malbonaj homoj.

REBEKKA

Malbonaj --?

SINJORINO HELSETH

Jes, tion mi dufoje diras. Vere malbonaj homoj ili estus estintaj.

REBEKKA

Kaj cxu vi divenas kiuj ili estis?

SINJORINO HELSETH

Ho, mi ja scias kion mi kredas. Sed Dio gardu *mian* busxon. Tamen cxirkauxiras en la urbo iu sinjorino -- hm!

REBEKKA

Mi vidas je vi, ke estas sinjorino Kroll.

SINJORINO HELSETH

Jes, sxi estas io aparta, sxi. Al mi sxi ja cxiam tenis sin altece. Kaj al vi sxi neniam havis simpatian okulon.

REBEKKA

Cxu vi opinias, ke sinjorino Rosmer estis mense plene sana, kiam sxi skribis tiun leteron al Mortensgard?

SINJORINO HELSETH

Estas strange pri la prudento, frauxlino. Tute freneza mi opinias, ke sxi ne estis.

REBEKKA

Sed sxi ja farigxis freneza, kiam sxi sciigxis, ke sxi ne povis naski infanojn. Estis *tiam* ke la malsano erupciis.

SINJORINO HELSETH

Jes *tio* frapis sxin tre forte, la bedauxrinda sinjorino.

REBEKKA

(prenas la krocaxjon kaj eksidas apud la fenestro) Cetere, -- cxu ne ankaux vi opinias, ke *tio* funde estis bona por la pastro, sinjorino Helseth?

SINJORINO HELSETH

Kio, frauxlino.

REBEKKA

Ke ne venis infanoj. Cxu?

SINJORINO HELSETH

Hm, mi ne vere scias, kion al tio diri.

REBEKKA

Jes, kredu min. Estis la pli bona por li. Por pastoro Rosmer ne konvenas auxskultadi infankriadon.

SINJORINO HELSETH

Infanetoj ne krias en Rosmersholm, frauxlino.

REBEKKA

(rigardas sxin) Ili ne krias, cxu?

SINJORINO HELSETH

Ne. En cxi tiu bieno la infanetoj neniam kriis, tiom longe kiom homoj memoras.

REBEKKA

Vere strange.

SINJORINO HELSETH

Jes, cxu ne strange. Sed estas eco en la parencaro. Kaj aldone estas alia stranga afero. Kiam ili farigxas pli grandaj, ili neniam ridas. Neniam ridas tiom longe kiom ili vivas.

REBEKKA

Estus vere strange --

SINJORINO HELSETH

Cxu la frauxlino unu solan fojon vidis aux auxdis la pastoron ridi?

REBEKKA

Ne, -- kiam mi pripensas, mi preskaux samopinias, ke vi pravas. Sed sxajnas al mi, ke la homoj ja ne multe ridas en cxi tiu distrikto.

SINJORINO HELSETH

Ili ne faras. Tio komencis en Rosmersholm, lauxdire. Kaj eble disvastigxis kvazaux iu infekto, ankaux tio, mi opinias.

REBEKKA

Vi estas pensema virino, vi, sinjorino Helseth.

SINJORINO HELSETH

Ho, la frauxlino ne moku min --. (auxskultas) Tsx, tsx, -- la pastoro malsuprenvenas. Li ne sxatas vidi la balailon cxi tie. (Sxi eliras tra la pordo dekstre.)

(*Johannes Rosmer*, kun bastono kaj cxapelo en la mano, venas de la antauxcxambro.)

ROSMER

Bonan matenon, Rebekka.

REBEKKA

Bonan matenon, kara. (iom poste; krocjas) Vi eliros, cxu?

ROSMER

Jes.

REBEKKA

La vetero estas ja bela.

ROSMER

Vi ne venis al mi cxi-matene.

REBEKKA

Ne, -- mi ne faris. Ne hodiaux.

ROSMER

Cxu ankaux poste vi ne faros?

REBEKKA

Ho, mi ankoraux ne scias.

ROSMER

Cxu estas io posxte por mi?

REBEKKA

"La Gubernia Gazeto" venis.

ROSMER

"La Gubernia Gazeto" --!

REBEKKA

Gxi kusxas tie sur la tablo.

ROSMER

(metas cxapelon kaj bastonon flanken) Cxu estas io --?

REBEKKA

Jes.

ROSMER

Kaj vi ne sendis gxin supren --

REBEKKA

Vi sufcixe frue legos gxin.

ROSMER

Nu tiel. (prenas la gazeton kaj legas starante apud la tablo) -- Cxu! -- -- "ne povas sufcixe averti kontraux senkarakteraj dizertuloj" --. (rigardas sxin) Ili nomas min dizertulo, Rebekka.

REBEKKA

Ili ne mencias nomon.

ROSMER

Estas ja la sama. (legas pluen) "kasxitaj perfiduloj kontraux la bona tasko" --. -- "Judasnaturoj, kiuj senhonte konfesas sian defalon, tuj kiam ili opinias, ke la avantaĝa kaj plej profita momento venis". "Senrespekta atenco al la memoro de honorindaj antaŭuloj" --. -- "dum atendo ke la potenculoj de la momento ne forgesas konvenan rekompencan". (metas la gazeton sur la tablon) Kaj tiel ili skribas pri mi. Tiuj, kiuj konas min de post longe kaj intime. Tion kion ili mem ne kredas. Tion en kio ili scias ke ne ekzistas vera vorto, -- ili tamen skribas.

REBEKKA

Estas ankoraux pli.

ROSMER

(denove prenas la gazeton) -- "pardonon pro nesperta jugxpovo" --. -- "korupta influo, -- eble ankaux etendita al aferoj, kiujn ni ne volas fari temon por publika preparolo aux plendo" --. (rigardas sxin) Kion tio aludas?

REBEKKA

Ili celas min, komprenu.

ROSMER

(formetas la gazeton) Rebekka, -- tio cxi estas konduto de malhonestuloj.

REBEKKA

Jes, sxajnas al mi, ke ili ne rajtas mokriproxi Mortensgard.

ROSMER

(paxadas sur la planko) Savo estas necesa. Cxio bona en la homo pereas, se tio cxi permesigxas dauxri. Sed

gxi ne faru! Ho, kiom gxoja, -- kiom gxoja mi sentus min, se mi kapablus iomete lumigi en tiu suspektinda abomeneco.

REBEKKA

(ekstaras) Jes, cxu ne? En tio cxi vi povas vivi por io granda kaj glora.

ROSMER

Imagu, se mi povus vekti ilin al memrekono. Igi ilin penti kaj honti pri si mem. Proksimigi ilin unu al la alia neofendeme, -- en amo, Rebekka.

REBEKKA

Jes, metu cxuijn viajn kapablojn en tion, kaj vidu ke vi gajnos.

ROSMER

Sxajnas al mi, ke mi devus sukcesi. Ho, kia felicxego estus vivi la vivon. Ne plu malamika lukto. Nur konkurado. Cxiuj okuloj rigardante la saman celon. Cxiuj volo, cxiuj animoj progresantaj, -- supren, -- cxiu laux sia propra naturdonita vojo. Felicxo por cxiuj, -- kreita per cxiuj. (ekrigardas eksteren, skuigxas kaj diras peze) Ah! Ne per mi.

REBEKKA

Ne --? Ne per vi?

ROSMER

Ecxi ne *por* mi.

REBEKKA

Ho, Rosmer, ne lasu la dubon preni vin.

ROSMER

Felicxo, -- kara Rebekka, -- felicxo estas unue la trankvila, gxoja, sekura sento de senkulpeco.

REBEKKA

(rigardas antauxen) Jes, tio pri kulpo --.

ROSMER

Ho, pri tio vi ne povas jugxi. Sed mi --

REBEKKA

Neniel vi!

ROSMER

(montras tra la fenestro) La akvofalo.

REBEKKA

Ho Rosmer --!

(*Sinjorino Helseth enrigardas tra la pordo dekstre.*)

SINJORINO HELSETH

Frauxlino!

REBEKKA

Poste, poste. Ne nun.

SINJORINO HELSETH

Nur unu vorto, frauxlino.

(*Rebekka iras al la pordo. Sinjorino Helseth diras ion al sxi. Momenton ili parolas flustre kune. Sinjorino Helseth kapsignas kaj eliras.*)

ROSMER

(maltrankvila) Cxu estis io por mi?

REBEKKA

Ne, nur dommastrinaj aferoj. -- Nun vi devus eliri en la fresxan aeron, kara Rosmer. Iri vere longe, vi devus.

ROSMER

(prenas la cxapelon) Jes, venu. Kaj ni iru kune.

REBEKKA

Ne, kara, mi ne povas nun. Iru sola. Sed forjxetu tiujn pezajn pensojn. Promesu al mi.

ROSMER

Tiujn mi neniam povos forjxeti de mi, -- mi timas.

REBEKKA

Ho, cxu io tiel senbaza povu kapti vin tiel forte --!

ROSMER

Bedauxrinde, -- gxi ne estas senbaza. Mi kusxis pensadante la tutan nokton. Beate eble tamen gxuste vidis.

REBEKKA

Kiel do?

ROSMER

Gxuste vidis, kiam sxi kredis, ke mi amas vin, Rebekka.

REBEKKA

Gxuste vidis en *tio*?

ROSMER

(metas la cxapelon sur la tablon) Mi pensadas pri tiu demando, -- cxu ni du la tutan tempon ruzis nin mem -- kiam ni nomis nian rilaton amikecon.

REBEKKA

Cxu vi aludas, ke gxi same gxuste povus nomigxi --?

ROSMER

-- amo. Jes, mi pensas tion. Ecx dum kiam Beate vivis, estis vi, al kiu mi donis miajn pensojn. Estis sole vi al kiu mi sopiris. Estis cxe vi, ke mi sentis tiun trankvilan, gxojan, senavidan felicxon. Kiam ni vere pripensas, Rebekka, -- nia kuna vivo komencis kiel dolcxa, sekreta infana enamigxo. Sen postuloj kaj sen revoj. Cxu ne ankaux vi sentis tiel? Diru!

REBEKKA

(luktas kun si mem) Ho, -- mi ne scias kion respondi.

ROSMER

Kaj estas tiu intima vivo, kunaj unu al la alia kaj por ni reciproka, kiun ni prenis por amikeco. Ne, kara, -- nia rilato estis spirita geedzeco -- eble tuj post la unuaj tagoj. Tial estas kulpo en mi. Mi ne rajtis, -- ne rajtis pro Beate.

REBEKKA

Ne rajtis vivi felice? Cxu vi tion kredas, Rosmer?

ROSMER

Sxi rigardis nian rilaton per la okuloj de *sxia* amo. Jugxis nian rilaton laux la speco de *sxia* amo. Kompreneble. Beate ne povis jugxi alimaniere ol sxi faris.

REBEKKA

Sed kiel vi povas kulpigi vin mem pro la iluzioj de Beate?

ROSMER

Pro amo al mi, -- *siamaniere*, -- sxi jxetis sin en la akvofalon. Tiu fakto staras firma, Rebekka. El gxi mi

neniam liberigxos.

REBEKKA

Ho, ne pensu pri io alia ol la granda, bela tasko, por kiu vi oferis vian vivon!

ROSMER

(skuas la kapon) Gxi neniam estos realigebla. Ne de mi. Ne post tio, kion mi nun scias.

REBEKKA

Kial ne de vi?

ROSMER

Cxar neniam gajnos afero, kiu fontis en kulpo.

REBEKKA

(ekdire) Ho tiu hereda dubo, -- hereda timo, -- heredaj skrupuloj. Ili parolas cxi tie pri mortuloj, kiuj reaperas kiel kuregantaj, blankaj cxevaloj. Sxajnas al mi, ke tio cxi estas io tia.

ROSMER

Estu tio, kiel tio estu. Kion tio helpus, kiam mi ne povas kvitigi min je tio? Kaj kredu min, Rebekka. Estas kiel mi diras. Afero kiu gajnu dauxran venkon, -- tiu estu antauxen portata de gxoja kaj senkulpa homo.

REBEKKA

Cxu la gxoyo por *vi* do estas tute ne malhavebla, Rosmer?

ROSMER

La gxoyo? Jes, kara, -- gxi estas.

REBEKKA

Por vi, kiu neniam povas ridi?

ROSMER

Tamen. Kredu, ke mi havas grandan talenton por esti gxoja.

REBEKKA

Nun vi promenadu, kara. Longe, -- tre longe. Cxu vi auxdas? -- Jen via cxapelo. Kaj jen via bastono.

ROSMER

(prenas ambaux) Dankon. Kaj vi akompanos?

REBEKKA

Ne, ne, mi ne povas nun.

ROSMER

Nu ja. Vi tamen estas kun mi.

(Li eliras tra la antauxcxambro. Iom poste *Rebekka* ekrigardas de malantaux la malfermita pordo. Poste ŝi iras al la pordo dekstre.)

REBEKKA

(malfermas kaj diras duonlauxte) Nun jen, sinjorino Helseth. Nun vi povas enlasi lin. (Ŝi iras al la fenestro.)

(Mallonge poste *rektoro Kroll* envenas de dekstre. Li salutas silente kaj formale kaj tenas la cxapelon en la mano.)

KROLL

Li do eliris?

REBEKKA

Jes.

KROLL

Cxu li kutimas promeni longe?

REBEKKA

Ho jes. Sed hodiaux mi ne certas. Kaj se vi ne volas renkonti lin --

KROLL

Ne, ne. Estas vi al kiu mi volas paroli. Kaj nur duope.

REBEKKA

Do urgxas uzi la tempon. Eksidu, sinjoro rektoro.

(Ŝi eksidas en la apogsegxon cxe la fenestro. *Rektoro Kroll* eksidas sur segxon apud ŝi.)

KROLL

Frauxlino West, -- vi apenaux povas percepti, kiom profunde kaj dolore tusxas mian koron -- tiu sxangxo, kiu okazis en Johannes Rosmer.

REBEKKA

Ni estis pretaj, ke tiajxo okazus -- en la komenco.

KROLL

Nur en la komenco?

REBEKKA

Rosmer havis la certan esperon, ke frue aux malfrue vi irus kun li.

KROLL

Mi!

REBEKKA

Kaj vi kaj cxiuj liaj aliaj amikoj.

KROLL

Jen vidu! Tiel malforta estas lia jugxkapablo, kiam temas pri homoj kaj rilatoj en la vivo.

REBEKKA

Cetere, -- kiam li nun sentas devige liberigi sin al cxiuj flankoj --

KROLL

Jes, sed vidu, -- estas gxuste *tio*, kion mi ne kredas.

REBEKKA

Kion vi do kredas?

KROLL

Mi kredas, ke estas *vi*, kiu staras malantaux cxio.

REBEKKA

Tion kredigis al vi via edzino, rektoro Kroll.

KROLL

Ne gravas de kiu mi havas la ideon. Sed certe estas, ke mi portas fortan dubon, -- ege fortan dubon, mi diras, -- kiam mi pripensas kaj analizas vian tutan konduton ekde via alveno cxi tien.

REBEKKA

(rigardas lin) Sxvebas en mia memoro, ke estis tempo, kiam vi portis fortan fidon al mi, kara rektoro. Varman fidon mi dirus.

KROLL

(mallauxte) Kiun viron vi ne povus sorcxĉi, -- kiam vi celus?

REBEKKA

Cxu mi celis --!

KROLL

Jes, vi celis. Tiel stulta mi ne plu estas, ke mi imagas al mi, ke estis iu sento en la ludo. Vi nepre volis arangxi por vi eniron en Rosmersholm. Fikse lokigi vin cxi tie. Pri tio mi helpus vin. Nun mi vidas.

REBEKKA

Vi do tute forgesis, ke estas Beate, kiu petegis al mi translokigxi cxi tien.

KROLL

Jes, kiam vi estis ankau sxin sorcxinta. Aux cxu povas nomigxi amikeco, kion sxi sentis por vi? Gxi sxangxigxis al diigo, -- al adoro. Gxi ekscsigxis al, -- kion nomi gxin? -- al ia desperata enamigxo. Jes, tiu estas la gxusta vorto.

REBEKKA

Vi devas nepre memori la staton de via fratino. Pri mi, mi certas, ke oni ne povas diri, ke mi iel estas ekzaltita.

KROLL

Certe ne. Sed des pli dangxera vi farigxas por la homoj, kiujn vi volas superpotenci. Vi facile agas intence kaj laux difinita planado, -- gxuste cxar vi portas fridan koron.

REBEKKA

Fridan? Cxu vi certas?

KROLL

Nun mi tute certas. Alie vi ne estus povinta restadi cxi tie jaron post jaro sekvante vian celon tiel neskueble. Nu jes, -- vi atingis, kion vi volis. Vi prenis lin kaj la tuton en vian potencon. Sed por realigi tion, vi ne detenis vin fari lin malfelicxa.

REBEKKA

Ne estas vero. Ne estas mi. Estas vi mem, kiu faris lin malfelicxa.

KROLL

Mi, cxu!

REBEKKA

Jes, kiam vi pusxis lin en la imagon, ke li estas kulpa pri la terura fino de Beate.

KROLL

Nu, tio do tuxxis lin tiel profunde?

REBEKKA

Tion vi do povas imagi. Tiel mola animo kiel la lia --

KROLL

Mi pensis, ke tielnomata liberigita viro sciis malrespekti cxiujn skrupulojn. -- Sed jen tiel do estas! Ho jes, -- funde mi ja tion sciis. La posteulo de tiuj viroj, kiuj cxi tie el la portretoj rigardas nin, -- li evitos eltiri sin de tio, kio nevendeble pasis kiel heredajxo de generacio al generacio.

REBEKKA

(rigardas penseme antauxen) Johannes Rosmer havas profundajn radikojn en la paren caro. Certe kaj vere.

KROLL

Jes, kaj tion vi devus respekti, se vi havus bonkorecon por li. Sed kompreneble vi ne povis atenti tiajn konsiderojn. Viaj kondicxoj estas ja grandege malsimilaj al la liaj.

REBEKKA

Al kiaj kondicxoj vi aludas?

KROLL

Mi pensas pri la kondicxoj en la komenco. En la origino, -- frauxlino West.

REBEKKA

Nu tiel. Jes, vere -- mi venis el tre malricxaj kondicxoj. Sed tamen --

KROLL

Ne estas stato kaj pozicio, al kiuj mi aludas. Mi pensas pri la moralaj kondicxoj.

REBEKKA

Kondicxoj --? Por kio?

KROLL

Ke vi entute koncipigxis

REBEKKA

Kion vi jen do diras!

KROLL

Mi tion diras nur, cxar gxi klarigas vian tutan konduton.

REBEKKA

Tion mi ne komprenas. Mi volas cxion scii!

KROLL

Mi vere opiniis, ke vi jam cxion scias. Alie estus strange, ke vi lasis vin adopti de doktoro West --

REBEKKA

(ekstaras) Ah, tiel! Nun mi komprenas.

KROLL

-- ke vi prenis lian nomon. La nomo de via patrino estis Gamvik.

REBEKKA

(pasxas sur la planko) Mia patra nomo estis Gamvik, sinjoro rektoro.

KROLL

La okupo de via patrino devis ja ofte meti sxin en rilaton kun la distrikta kuracisto.

REBEKKA

Vi pravas.

KROLL

Kaj li prenas vin al si, -- tuj kiam via patrino mortis. Li traktas vin severe. Sed tamen vi restas cxe li. Vi scias, ke li postlasos al vi ecx ne sxilingon. Vi ricevis ja nur keston da libroj. Kaj tamen vi persistas cxe li. Indulgas lin. Vartas lin ecx al la fino.

REBEKKA

(cxe la pordo, rigardas lin moke) Kaj cxar mi cxion tion faris, -- tion vi klarigas per kredo, ke estis io malcxasta, -- io krima en mia ekesto!

KROLL

Kion vi faris por li, mi deduktas el senpera filina instinkto. Vian tutan vivadon ceteran mi rigardas kiel sekvon de via origino.

REBEKKA

(impete) Sed ne trovigxas vera vorto en tio, kion vi diras! Kaj mi povas prui! Cxar doktoro West ne estis veninta al Finnmark, kiam mi naskigxis.

KROLL

Pardonu, -- frauxlino. Li alvenis la jaron antauxe. Tion mi esploris.

REBEKKA

Vi eraras, mi diras! Vi tute eraras!

KROLL

Vi diris antauxhieraux, ke vi havas dudek naux jarojn. Estas en la trideka.

REBEKKA

Cxu? Cxu mi diris?

KROLL

Jes. Vi faris. Kaj el tio mi povas kalkuli --

REBEKKA

Haltu! Ne helpas kalkuli. Cxar mi povas same bone tuj diri al vi: Mi estas unu jaron pli agxa ol mi sxajnis.

KROLL

(ridetas dubeme) Vere? Jen io nova. Kiel tio okazis?

REBEKKA

Kiam mi plenumis la dudek-kvinan, sxajnis al mi, -- senedza kia mi estis, -- ke mi farigxis tro maljuna. Kaj mi decidis mensogi pri unu jaro.

KROLL

Vi? Liberigita virino. Cxu vi havas antauxjugxojn rilate al geedzigxa agxo?

REBEKKA

Jes, estis ege stulte, -- kaj ankaux ridinde. Sed cxiam alpendigxas io aux alia, de kio oni ne povas liberigi sin. Ni ja estas tiaj.

KROLL

Jen do pri tio. Sed la kalkulo tamen povas esti gxusta. Cxar doktoro West faris rapidan viziton tie la jaron antaux ol li dungigxis.

REBEKKA

(ekkrias) Ne estas vero!

KROLL

Cxu ne vero?

REBEKKA

Ne. Cxar tion patrino neniam menciis.

KROLL

Cxu sxi ne faris?

REBEKKA

Ne, neniam. Kaj ankaux ne doktoro West. Neniam per sola vorto.

KROLL

Cxu ne estus, cxar ili ambaux havis kauxzojn por transsalti jaron? Kiel vi faris, frauxlino West. Estas eble karakterizajxo en la paren caro.

REBEKKA

(paxadas cxirkauxe, pugnigas kaj tordas la manojn) Ne eblas. Estas nur io, kion vi volas kredigi al mi. Neniam je la mondo ke tio cxi estas vero. Ne povas esti vero! Neniam je la mondo --!

KROLL

(ekstaras) Sed kara, -- kial je Dio vi ekscitigxas? Vi vere konsternas min! Kion mi kredu kaj pensu --!

REBEKKA

Nenion. Vi nek kredu nek pensu ion ajn.

KROLL

Do vi vere devas klarigi al mi, kial vi pri tiu ebleco, -- tiel forte reagis.

REBEKKA

(regas sin) Estas ja tute simple, rektoro Kroll. Mi ne volas esti traktata kiel nelegitima naskigxinto.

KROLL

Nu tiel. Nu ja, ni nur notu tiun klarigon -- gxis plue. Sed vi do konservis iun -- antauxjugxon ankaux je tiu punkto.

REBEKKA

Jes, eble mi do faris.

KROLL

Nu, mi opinias, ke estas same pri la plimulto de tio, kion vi nomas vian liberecon. Vi legis kaj kaptis aron da novaj ideoj. Vi sciigxis pri esploro en diversaj regionoj, -- esploroj, kiuj aspekte renversas grandan parton de tio cxe ni gxis nun nerenversebla kaj neatakebla. Sed cxio tio restas nur scio en vi, frauxlino West. Nur scio.

Gxi ne eniris vian sangon.

REBEKKA

(dubeme) Eble vi pravas.

KROLL

Jes, nur provu vin mem, kaj vi vidos! Kaj kiam tiel estas pri vi, oni ja komprenas kiel statas pri Johannes Rosmer. Estas ja pura, klara frenezajxo, -- tiel jxeti sin gxuste en la pereon, kiam *li* volas malkasxe ekstari kaj konfesi sin apostato! Imagu, -- li kun tiu timemo en la animo! Imagu *lin* elpelita, -- persekutata de la rondo al kiu li gxis nun apartenis. Elmetata al senkonsideraj atakoj de la elstaraj altuloj en la socio. Neniam en sia vivo li estos viro por kontrauxstari tion.

REBEKKA

Li *devas* kontrauxstari! Nun estas tro malfrue por retiri sin.

KROLL

Ne tro malfrue. Neniel. Kio okazis, ni povas silentigi, -- aux estas almenaux klarigebla kiel nura pasinta, ecx se bedauxrinda, eraro. Sed -- unu dispozicio tamen estas ja nepre necesa.

REBEKKA

Kaj kiu estas gxi?

KROLL

Vi devas konvinki lin legxigi la rilaton, frauxlino West.

REBEKKA

La rilaton al mi?

KROLL

Jes. Vi devas konvinki lin tiel.

REBEKKA

Vi do absolute ne povas liberigi vin de la opinio, ke nia rilato bezonas -- esti legxigxinta, kiel vi diras?

KROLL

Mi ne volas ekrihati pli proksime en la aferon mem. Sed vere mi opinias esti observinta, ke *tie* kie estas plej facile rompi cxiujn tielnomatajn antauxjugxojn, estas en -- hm --

REBEKKA

-- en la rilato inter viro kaj virino, vi aludas?

KROLL

Jes, -- sincere dirite, -- tion mi opinias.

REBEKKA

(paxadas sur la planko kaj rigardas tra la fenestro) Mi estus dirinta, -- ke tiel estus ke vi pravus, rektoro Kroll.

KROLL

Kion vi per tio aludas? Vi esprimas vin tiel strange.

REBEKKA

Cxu! Sed ni ne parolu pli pri tiuj aferoj. -- Ah, -- jen li venas.

KROLL

Jam nun! Mi do foriros.

REBEKKA

(al li) Ne, -- restu. Cxar nun vi ion auxdos.

KROLL

Ne nun. Sxajnas al mi ke mi ne toleras vidi lin.

REBEKKA

Mi petas, -- restu. Faru. Aux vi pentos poste. Estas la lasta fojo, ke mi petas al vi pri io.

KROLL

(rigardas sxin surprize kaj demetas la cxapelon) Nu do, frauxlino West. Tiel do estu.

(Silente dum momento. *Johannes Rosmer* envenas de la antauxcxambro.)

ROSMER

(vidas la *rektoron*, haltas cxe la pordo) Cxu! -- Vi cxi tie!

REBEKKA

Li preferus ne renkonti vin, kara.

KROLL

(auxtomate) Kara!

REBEKKA

Jes, sinjoro rektoro. Rosmer kaj mi -- ni amike parolas unu al la alia. La rilato inter ni kondukis al tio.

KROLL

Cxu *tio* estas, kion vi promesis, ke mi auxdu?

REBEKKA

Kaj *tion* -- kaj ion pli.

ROSMER

(proksimas) Kion celas la vizito hodiaux?

KROLL

Mi volis ankorauxfoje provi haltigi vin kaj gajni vin reen.

ROSMER

(montras al la gazeto) Post tio kio estas skribita *tie*?

KROLL

Mi ne skribis tion.

ROSMER

Cxu vi faris elpasxon por reteni tion?

KROLL

Tio estus nepravigebla al la afero, kiun mi servas. Cetere gxi ne estis en mia povo.

REBEKKA

(sxiras la gazeton en pecojn, kuncxifas ilin kaj jxetas ilin malantaux la fornon.) Jen. Nun gxi estas el la vido. Kaj ke gxi ankaux estu el la animo. Cxar ne venos pli el tiajxo, Rosmer.

KROLL

Ho, se vi tion povus *tiel* ordigi.

REBEKKA

Venu, kaj ni eksidu karaj. Cxiuj tri. Kaj mi diros cxion.

ROSMER

(eksidas auxtomate) Kio estas al vi, Rebekka! Tiu sinistra trankvilo --. Kio estas?

REBEKKA

La trankvilo de la decido. (eksidas) Eksidu ankaux vi, rektoro.

(*Rektoro Kroll* prenas lokon en la sofo.)

ROSMER

Decido, vi diras? Kiu decido?

REBEKKA

Mi volas redoni al vi, kion vi bezonas por vivi la vivon. Vi ricevu vian gxojan senkulpecon, kara amiko.

ROSMER

Sed kion tio signifas!

REBEKKA

Mi volas nur rakonti. Nenio alia bezonigxas.

ROSMER

Nu!

REBEKKA

Kiam mi venis cxi tien el Finnmark -- kune kun doktoro West, -- sxajnis al mi, ke kvazaux malfermigxis por mi nova, granda, vasta mondo. La doktoro estis al mi instruinta iom el cxio. Cxiujn scietojn miajn pri la vivo tiam. (luktante kaj apenaux auxdeble) Kaj jen --

KROLL

Kaj jen?

ROSMER

Sed, Rebekka, -- tion cxi mi ja scias.

REBEKKA

(fortigas sin) Jes, ja, -- vi pravas. Vi scias *suficxe* pri tio.

KROLL

(rigardas sxin fikse) Eble mi foriru.

REBEKKA

Ne, sidu, kara rektoro. (al Rosmer) Estis ja *tio*, vidu, -- ke mi volis partopreni en la nova tempo, kiu rompis al si vojon. Partopreni en la novaj ideoj. -- Rektoro Kroll iun fojon rakontis al mi, ke Ulrik Brendel dum tempo havis grandan potencon super vi, dum vi ankoraux estis knabo. Sxajnis al mi, ke mi povus denove revivigi tion.

ROSMER

Cxu vi venis cxi tien kun kasxa intenco --?

REBEKKA

Mi deziris, ke ni du iru kune antauxen en libereco. Cxiam antauxen. Cxiam plu antauxen. -- Sed staris ja tiu sombra, netransirebla muro inter vi kaj la tuta, plena liberigxo.

ROSMER

Kiun muron vi aludas?

REBEKKA

Mi pensas, Rosmer, ke vi ne povis libere kreski, krom en la klara sunbrilo. Kaj vi malfortigxadis kaj defaladis cxi tie en la sombro de tia geedzeco.

ROSMER

Neniam antauxe vi parolis al mi pri mia geedzeco *tiamaniere*.

REBEKKA

Ne, mi ne kuragxis, cxar tiaokaze mi estus vin timiginta.

KROLL

(kapsignas al Rosmer) Cxu vi auxdas *tion*?

REBEKKA

(dauxrigas) Sed mi bone komprenis kie estas via savo. La sola savo. Kaj jen mi agis.

ROSMER

Al kiuj agoj vi aludas?

KROLL

Cxu per tio vi volas diri, ke --!

REBEKKA

Nu, Rosmer, --. (ekstaras) Restu sidanta ankau vi, rektoro Kroll. Sed nun mi malkasxigu. Ne estis vi, Rosmer. Vi estas senkulpa. Estis *mi*, kiu logis --, kiu kauxzis, ke Beate logigxis sur la vojojn de deliro --

ROSMER

(eksaltas) Rebekka!

KROLL

(ekstaras de la sofo) -- sur la vojojn de deliro!

REBEKKA

Sur la vojojn, -- kiuj kondukis al la akvofalo. Nun vi ambaux scias.

ROSMER

(kvazaux paralizita) Sed mi ne komprenas --. Kion sxi estas diranta? Mi komprenas ecx ne vorton --!

KROLL

Ho jes. Mi komencas kompreni.

ROSMER

Sed kion vi do faris! Kion vi do povis diri al sxi? Estas ja nenio. Tute nenio!

REBEKKA

Sxi eksciis, ke vi estis vin laboriganta el la malnovaj antauxjugxoj.

ROSMER

Jes, sed tion mi ja ne tiam faris.

REBEKKA

Mi sciis, ke vi baldaux farus.

KROLL

(kapklinas al *Rosmer*) Aha!

ROSMER

Kaj jen? Kio pli? Nun mi volas scii ankaux la reston.

REBEKKA

Iom poste -- mi petegis al sxi permeson foriri de Rosmersholm.

ROSMER

Kial vi volis foriri -- tiam?

REBEKKA

Mi ne volis foriri. Mi volis resti, kie mi estis. Sed mi diris al sxi, ke estus la pli bona por ni cxiuj -- se mi malaperus entempe. Mi komprenigis al sxi, ke se mi restus pli longe, -- povus, -- povus okazi, -- kio ajn.

ROSMER

Tio do estas, kion vi diris kaj faris.

REBEKKA

Jes, Rosmer.

ROSMER

Estas *tio*, kion vi nomis agi.

REBEKKA

(kun rompita vocxo) Mi nomis gxin tiel, jes.

ROSMER

(iom poste) Cxu vi nun konfesis cxion, Rebekka?

REBEKKA

Jes.

KROLL

Ne cxion.

REBEKKA

(rigardas lin timigite) Kio plia estus?

KROLL

Cxu vi ne fine kredigis al Beate, ke estis necese, -- ne nur ke estis pli bone, -- sed estis necese, pro vi kaj Rosmer, ke vi forirus aliloken -- plej eble frue? -- Nu?

REBEKKA

(malrapide kaj malklare) Eble mi ankaux diris tion.

ROSMER

(falas en la apogsegon apud la fenestro) Kaj tiu araneajxo el mensogo kaj trompo sxi, -- la malfelicxa malsanulino, kredadis! Kredis plene kaj fide! Tiel nesxanceleble! (rigardas al *Rebekka*) Kaj neniam sxi turnis sin al mi. Neniam per unu vorto! Ho, Rebekka, -- mi vidas en vi, -- tion *vi* malkonsilis al sxi!

REBEKKA

Sxi estis ja enkapiginta, ke sxi, -- kia edzino seninfana, ne rajtis esti cxi tie. Kaj sxi imagis, ke estas sxia devo al vi cedi la lokon.

ROSMER

Kaj vi, -- vi faris nenion por tiri sxin el tiu imagajxo?

REBEKKA

Ne.

KROLL

Vi plifortigis gxin, cxu? Respondu! Cxu vi ne faris?

REBEKKA

Sxi eble komprenis min tiel, mi pensas.

ROSMER

Nu ja, -- kaj por via volo sxi klinis sin en cxiuj aferoj. Kaj sxi cedis la lokon. (eksaltas) Kiel povis -- kiel povis vi dauxrigi tiun teruran ludon!

REBEKKA

Mi opiniis, ke estas elekto inter du vivoj, Rosmer.

KROLL

(severe kaj auxtoritate) Vi ne rajtis fari tian elekton!

REBEKKA

(impete) Sed cxu vi opinias, ke mi agadis kun malvarma, ruza animo! Mi ne estis tia, en tiu tempo, kiel nun, rakontante kio okazis. Kaj estas ja du specoj de volo en homo, mi pensas! Mi volis forigi Beate. Iel. Sed mi neniam kredis, ke okazus. Cxe cxiu pasxo, kiun mi kuragxis fari antauxen, estis kvazaux io kriis en mia interno: Nun ne pluen! Ecx ne pasxon pluen! -- Kaj tamen mi ne *povis* cxesi. Mi *devis* provi iometon ankoraux. Nur iometon. Kaj iomete pli -- kaj cxiam iomete pli. Kaj fine *okazis*. -- Estas tiel, ke tiajxo okazas. (mallonga pauxzo)

ROSMER

(al Rebekka) Kiel vi opinias, ke poste okazos por *vi*? Post tio cxi?

REBEKKA

Por mi povos okazi kio ajn. Ne multe gravas.

KROLL

Neniu vorto indikante penton. Vi eble neniun sentas?

REBEKKA

(malvarme, repusxante) Pardonu, sinjoro rektoro, -- tio estas afero, kiu ne rilatas al aliuloj. Gxin mi prizorgos mem.

KROLL

(al *Rosmer*) Kaj kun tiu virino vi vivas sub la sama tegmento. En intima rilato. (rigardas al la portretoj) Ho, -- tiuj, kiuj forpasis, -- nun ili estus vidantaj!

ROSMER

Vi iros al la urbo, cxu?

KROLL

(prenas sian cxapelon) Jes. Plej eble frue.

ROSMER

(ankaux li prenas sian cxapelon) Mi do akompanos vin.

KROLL

Vi volas! Jes mi pensis, ke ni ne estus vin tute perdintaj.

ROSMER

Venu do, Kroll! Venu do!

(Ambaux eliras tra la antauxcxambro sen rigardi al *Rebekka*. Iom poste *Rebekka* iras singardeme al la fenestro kaj elrigardas inter la floroj.)

REBEKKA

(parolas duonlaxte al si mem) Ne trans la ponton, ecx ne hodiaux. Iras supre. Neniam transvenas la akvofalon. Neniam. (iras de la fenestro) Nu ja! (aliras kaj tiras la sonorilsxnuron)

(Post iom *sinjorino Helseth* envenas de dekstre.)

SINJORINO HELSETH

Kio estas, frauxlino?

REBEKKA

Sinjorino Helseth, bonvolu sercxu mian valizon de la subtegmento.

SINJORINO HELSETH

La valizon?

REBEKKA

Jes, la bruna valizo el foka felo, kiel vi scias.

SINJORINO HELSETH

Nu ja. Sed Dio gardu min, -- cxu la frauxlino volas vojagxi?

REBEKKA

Jes, -- nun mi volas vojagxi, sinjorino Helseth.

SINJORINO HELSETH

Kaj tiel subite kaj tuje!

REBEKKA

Tuj kiam mi pakis.

SINJORINO HELSETH

Nun mi neniam auxdis tiajxon! Sed la frauxlino certe revenos, mi scias?

REBEKKA

Mi neniam plu revenos.

SINJORINO HELSETH

Neniam! Sed, bona Dio, kiel estos cxi tie en Rosmersholm, kiam frauxlino West ne plu cxeestas? Nun estis ja tiel bone kaj afable por la pastoro.

REBEKKA

Jes, sed hodiaux mi timigxis, sinjorino Helseth.

SINJORINO HELSETH

Timigxis! Jecxjo, pro kio?

REBEKKA

Jes, aspekte mi kaptis videton de blankaj cxevaloj.

SINJORINO HELSETH

De blankaj cxevaloj! Meze en taglumo!

REBEKKA

Ho, ili elkuras kaj frue kaj malfrue, -- la blankaj cxevaloj en Rosmersholm. (sxangxas temon) Nu, -- do pri la valizo, sinjorino Helseth.

SINJORINO HELSETH

Jes ja. La valizo.

(Ambaux eliras dekstre.)

KVARA AKTO

(La sidcxambro en *Rosmersholm*. Estas malfrua vespero. Lampo kun sxirmilo super lumas sur la tablo. *Rebekka West* staras apud la tablo pakante kelkajn ajxetojn en valizon. Sxiaj mantelo, cxapelo kaj la blanka krocxajxo pendas super la dorso de la sofo. *SinJORINO Helseth* envenas de dekstre.)

SINJORINO HELSETH

(parolas mallauxte kaj aspektas rezerveme) Jes, nun cxiuj ajxoj estas portitaj elen, frauxlino. Ili staras en la kuireja koridoro.

REBEKKA

Bone. La veturigisto estas mendita, cxu?

SINJORINO HELSETH

Jes. Li demandas, kiam li estu cxi tie kun la cxaro.

REBEKKA

Mi opinias, ke cxirkaux la dekunua horo. La vaporsxipo foriros je noktomezo.

SINJORINO HELSETH

(iom hezitanta) Sed pri la pastoro? Se li ne revenos hejmen gxis tiam?

REBEKKA

Mi tamen forvojugxos. Se mi ne vidos lin, diru, ke mi skribos. Longan leteron. Diru tion.

SINJORINO HELSETH

Jes, povas esti bone skribi. Sed bedauxrinda frauxlino, -- mi tamen opinias, ke vi devus provi paroli kun li ankorauxfoje.

REBEKKA

Eble tio. Aux eble tamen ne.

SINJORINO HELSETH

Ne, -- imagu ke mi travivu tion cxi, -- tion mi neniam imagis!

REBEKKA

Kion vi do imagis, sinJORINO Helseth?

SINJORINO HELSETH

Ho, mi pensis, ke pastoro Rosmer estus pli fidinda viro ol tio cxi.

REBEKKA

Pli fidinda?

SINJORINO HELSETH

Jes tion mi efektive diras.

REBEKKA

Sed, kara, kion vi per tio aludas?

SINJORINO HELSETH

Mi pensas, kiel vere kaj gxuste estas, frauxlino. Li ne liberigus sin el tio en *tia* maniero, ne.

REBEKKA

(rigardas sxin) Auxskultu nun, sinjorino Helseth. Diru al mi honeste kaj sincere, -- kial, pensas vi, ke mi forvojagxos?

SINJORINO HELSETH

Je Dio, certe estas necese, frauxlino. Nu ja, nu ja! Sed mi opinias, ke ne estas gxentile farita de la pastoro. Mortensgard havis ja ekskuzon, li. Cxar sxi havis ja edzon en vivo. Kaj *tiu* du ne povis geedzigxi, spite al iu volo. Sed vidu la pastoron, li -- hm!

REBEKKA

(kun rideto) Cxu vi imagus tiajxon inter mi kaj pastoro Rosmer?

SINJORINO HELSETH

Neniam je la mondo. Nu, mi pensas, -- ne antaux hodiaux.

REBEKKA

Sed hodiaux do --?

SINJORINO HELSETH

Nu, -- post cxuiuj infamajxoj, kiujn homoj diras, ke estas pri la pastoro en la gazetoj, mi --

REBEKKA

Aha!

SINJORINO HELSETH

Cxar estas mia opinio, ke tiu viro, kiu povas transiri al la religio de Mortensgard, li estas, je Dio, kredinda al

kio ajn.

REBEKKA

Nu, povas esti. Sed mi do? Kion vi diras pri mi?

SINJORINO HELSETH

Ho tamen, frauxlino, -- pri vi ne estas multe direnda. Certe ne estas facile por soleca virino kontrauxstari, mi pensas. -- Ni estas ja cxiuj homoj, -- frauxlino West.

REBEKKA

Vera vorto, sinjorino Helseth. Cxiuj estas ni homoj. -- Por kio vi auxskultas?

SINJORINO HELSETH

(mallauxte) Ho, Jecxjo, -- jen mi pensas ke li venas gxuste precize.

REBEKKA

(skuigxas) Do tamen --! (decide) Nu jes. Do tiel estu.

(*Johannes Rosmer* envenas de la antauxcxambro.)

ROSMER

(vidas la vojugxvestajxojn, turnas sin al *Rebekka* kaj demandas) Kion tio cxi signifas?

REBEKKA

Mi forvojugxos.

ROSMER

Tuj?

REBEKKA

Jes. (al sinjorino *Helseth*) Do je la deknua.

SINJORINO HELSETH

Bone, frauxlino. (sxi eliras dekstre)

ROSMER

(post mallonga pauxzo) Kien vi forvojugxos, Rebekka?

REBEKKA

Norden per la vaporsxipo.

ROSMER

Norden? Kion vi faros tie norde?

REBEKKA

Mi ja venis de tie.

ROSMER

Sed tie norde vi ja havas nenion por fari nun.

REBEKKA

Ecxi ne cxi tie.

ROSMER

Kion vi pensas entrepreni?

REBEKKA

Mi ne scias. Mi nur volas fari finon al la afero.

ROSMER

Fari finon?

REBEKKA

Rosmersholm rompita min.

ROSMER

(atentigxas) Vi diras --?

REBEKKA

Rompita min en pecojn. -- Mi havis fortan, kuragxan volon, kiam mi venis cxi tien. Nun mi estas subjugita sub fremdan legxon. -- De nun mi ne kredas, ke mi ion pli kuragxos fari.

ROSMER

Kial ne? Kia legxo estas tiu, pri kiu vi diras, ke --?

REBEKKA

Kara, ni ne parolu pri *tio* nun. -- Kio do okazis inter vi kaj la rektoro?

ROSMER

Ni repacigxis.

REBEKKA

Nu do. Rezultis do en tio.

ROSMER

Li kolektis nian tutan rondon amikaran cxe si. Ili evidentigis por mi, ke la laboro por nobligi la animojn, -- tute ne konvenas al mi. -- Kaj estas ja en si mem senespera. -- Mi lasas tion kusxi.

REBEKKA

Nu jes, -- eble estas pli bone tiel.

ROSMER

Cxu vi nun *tion* diras? Cxu vi *nun* havas *tiun* opinion?

REBEKKA

Mi venis al tiu opinio. Dum la lastaj kelkaj tagoj.

ROSMER

Vi mensogas, Rebekka.

REBEKKA

Mensogas --!

ROSMER

Jes, vi mensogas. Vi neniam kredis pri mi. Neniam vi kredis, ke mi estus viro por lukte konduki la aferon al venko.

REBEKKA

Mi kredis, ke ni du kune kapablus.

ROSMER

Ne vere. Vi kredis, ke vi mem povus fari ion grandan en la vivo. Ke vi povus uzi min por tio, kion vi volis ebligi. Ke mi povus servi al viaj celoj. *Jen* kion vi kredis.

REBEKKA

Auxskultu nun, Rosmer --

ROSMER

(eksidas peze en la sofon) Ho lasu! Mi nun vidas la fundon de cxio. Mi estis kiel ganto en viaj manoj.

REBEKKA

Auxskultu nun, Rosmer. Ni preparolu tion. Estas la lasta fojo. (eksidas sur seĝxon apud la sofo) Mi intencis skribi al vi pri cxio, -- kiam mi estus reveninta norden. Sed eble estas pli bone, ke vi auxdu tuj.

ROSMER

Cxu vi havas ankoraux pli por konfesi?

REBEKKA

La granda restas.

ROSMER

Kio granda?

REBEKKA

Tio, kion vi neniam komprenetis. Tio, kio donas kaj lumon kaj ombron al cxio cetera.

ROSMER

(skuas la kapon) Mi nenion komprenas el tio.

REBEKKA

Estas vero, ke mi eljxetis miajn retojn por gajni akceson cxi tie en Rosmersholm. Cxar mi pensis tiel, ke mi certe sukcesus cxi tie. Iel -- komprenu.

ROSMER

Vi ja sukcesis okazigi, kion vi volis.

REBEKKA

Mi kredas, ke mi povus okazigi kion ajn -- tiam. Cxar tiam mi ankoraux havis mian kuragxan, liberan volon. Mi ne atentis konsiderojn. Ne rilatojn por kiuj elvojigxi. -- Sed jen venis la komenco de *tio*, kiu rompis mian volon -- kaj timigis min tiel bedaŭrinde por la tuta vivo.

ROSMER

Kio venis? Parolu, por ke mi komprenu.

REBEKKA

Tiam obsedis min, -- tiu sovagxa, nesubigebla avido --. Ho, Rosmer --!

ROSMER

Avido? Vi --! Al kio?

REBEKKA

Al vi.

ROSMER

(volas eksalti) Kio estas!

REBEKKA

(haltigas lin) Restu sidanta, kara. Nun vi auxdu pli.

ROSMER

Kaj vi volas diri -- ke vi amis min -- tiel!

REBEKKA

Sxajnis al mi, ke devus nomigxi ami -- tiam. Sxajnis al mi, ke tio estis amo. Sed ne estis. Estis kiel mi nun al vi diras. Estis sovagxa, nesubigebla avido.

ROSMER

(pene) Rebekka, -- cxu vere estas vi mem, -- vi -- vi, pri kiu vi sidas rakontante!

REBEKKA

Jes, kion vi imagas, Rosmer!

ROSMER

El tio, -- sub la potenco de tio vi do -- vi do *agis*, kiel vi tion nomas.

REBEKKA

Estis super mi kiel ventego cxe la maro. Estis kiel unu el la ventegoj, kiujn ni dumvintre havas tie norde. Gxi prenas vin, -- kaj portas vin kun si, -- kien ajn longe. Neniu ideo pri kontrauxstaro.

ROSMER

Kaj gxi forblovis la bedauxrindan Beate en la akvofalon.

REBEKKA

Jes, cxar tiam estis kvazaux lukto sur la boatkilo inter Beate kaj mi.

ROSMER

Vi vere estis la plej forta en Rosmersholm. Pli forta ol Beate kaj mi kune.

REBEKKA

Mi konis vin tiom, ke mi sciis, -- al vi neniu vojo estis pasebla, antaux ol vi estus liberigxinta kaj en rilatoj -- kaj en spirito.

ROSMER

Sed mi ne komprenas vin, Rebekka. Vi -- vi mem, -- via tuta konduto estas por mi nesolvebla enigmo. Nun mi ja estas libera, -- kaj en spirito kaj en rilatoj. Vi nun staras cxe la celo, kiun vi unue metis antaux vin. Kaj nun tamen --!

REBEKKA

Neniam mi estis pli fora de la celo ol nun.

ROSMER

-- kaj tamen, mi diras, -- kiam hieraux mi demandis vin, -- petis vin: farigxu mia edzino, -- tiam vi kriis en teruro, ke povus neniam okazi.

REBEKKA

Mi ekkriis en malespero.

ROSMER

Kial? Cxar Rosmersholm sxtelis miajn fortojn. Cxi tie mia kuragxa volo tondigxis. Kaj kripligxis! Tiu tempo nun forpasis por mi, kiam mi riskus kuragxi kion ajn. Mi perdis la kapablon agi, Rosmer.

ROSMER

Diru do kiel tio venis.

REBEKKA

Venis per la vivo kune kun vi.

ROSMER

Sed kiel? Kiel?

REBEKKA

Kiam mi sidis sola kun vi cxi tie, -- kaj vi farigxis vi mem --

ROSMER

Jes, jes?

REBEKKA

-- cxar vi neniam plene estis vi mem dum Beate vivis --

ROSMER

Bedauxrinde, vi pravas.

REBEKKA

Sed kiam mi povis vivi kune kun vi cxi tie, -- en silento, -- en soleco, -- kiam vi senpere donis al mi cxuijn viajn pensojn, -- cxiun animstaton, tiel dolcxo kaj bele, kiel vi sentis gxin, -- *tiam* la granda sxangxo okazis. Iom post iom, -- komprenu. Preskaux nerimarkeble, -- sed fine tiel superfortige. Gxuste al la fundo de mia animo.

ROSMER

Ho, kion do tio signifas, Rebekka!

REBEKKA

Cxio alia, -- tiu malbela, sensoebria avido, gxi forigxis tre foren, tre foren de mi. Cxiuj tiuj ekzaltitaj potencoj rezignis silente. Mallevigxis anima ripozo super min, -- silento kvazaux de birdroko sub la meznokta suno norde cxe ni.

ROSMER

Diru pli. Cxion kion vi scias diri.

REBEKKA

Ne estas multe pli. Estas nur *tio*, ke amo burgxonis en mi. La granda, rezignanta amo, kiu kontentigxas de la kunvivo, tia kia gxi estis inter ni du.

ROSMER

Ho, se mi nur scietis eron de tio!

REBEKKA

Plej bone kiel estas. Hieraux, -- kiam vi demandis min, cxu mi volus farigxi via edzino, -- mi gxojkriis --

ROSMER

Jes, cxu ne, Rebekka! Tiel sxajnis al mi.

REBEKKA

Momenton, jes. En memforgeso. Cxar estis mia antauxa brava volo, kiu estis sin denove liberiganta. Sed nun gxi ne plu havas potencon, -- kun la tempo, ne.

ROSMER

Kiel vi klarigas tion, kio okazis en vi?

REBEKKA

Estas la vivkoncepto de la Rosmer-parencaro, -- aux almenaux *via* vivkoncepto, -- kiu infektis mian volon.

ROSMER

Infektis?

REBEKKA

Kaj malsanigis gxin. Sklave ligis gxin sub legxoj, kiuj ne validis por mi. Vi, -- la vivo kune kun vi, -- nobeligis mian animon --

ROSMER

Ho, cxu tion mi kuragxus kredi!

REBEKKA

Senriske vi povas tion kredi. La rosmera vivkoncepto nobeligas. Sed -- (skuas la kapon) -- sed, -- sed --

ROSMER

Sed? Nu?

REBEKKA

-- sed gxi mortigas la felicxon.

ROSMER

Cxu jenon vi diras, Rebekka?

REBEKKA

Almenaŭ por mi.

ROSMER

Jes, sed cxu vi *tion* tiel certe scias. Se mi nun denove demandus vin --? Petegus vin --

REBEKKA

Ho, kara, -- neniam plu parolu pri tio! Neeblas --! Jes, cxar *sciu*, Rosmer, ke mi havas -- pasintecon malantaŭ mi.

ROSMER

Ion pli ol vi jam rakontis?

REBEKKA

Jes. Ion alian kaj pli gravan.

ROSMER

(kun rideto) Cxu ne estas strange, Rebekka. Imagu, ke suspekto de tiajxo foje tangxis min.

REBEKKA

Cxu! Kaj tamen --? Tamen? --

ROSMER

Mi neniam fidis gxin. Mi nur ludis kun gxi, -- tiel en la imago, komprenu.

REBEKKA

Se vi postulas, mi tuj diros ankaux tion.

ROSMER

(deturnante) Ne, ne! Ecx ne vorton volas mi scii. Kio ajn kio gxi estas, -- mi havas forgeson por gxi.

REBEKKA

Sed mi ne.

ROSMER

Ho, Rebekka --!

REBEKKA

Jes, kara, -- *tio* estas ja la terurajxo, ke nun, kiam ofertigxas al mi la felicxon de la vivo per plenaj manoj, -- nun mi farigxis tia, ke mia propra pasinteco baras min.

ROSMER

Via pasinteco estas morta, Rebekka. Gxi ne plu tenas prenon sur vi, -- neniun koneksojn kun vi, -- tia kia vi *nun* estas.

REBEKKA

Ho, kara, estas ja nuraj parolturnigxoj. Cxu pri la senkulpeco? De kie mi prenu *gxin*?

ROSMER

(peze) Jes, jes, -- la senkulpeco.

REBEKKA

La senkulpeco, jes. En gxi estas la felicxo kaj la gxajo. Estas ja *tiu* dogmo, kiun vi volis vivi en cxiuj tiuj estontaj nobelaj homoj --

ROSMER

Ho, ne memorigu min pri *tio*. Estis ja nur duono de revo, Rebekka. Tro rapida ideo, pri kiu mi mem ne plu kredas. -- La homoj ne lasas sin nobeligi de ekstere.

REBEKKA

(mallauxte) Ne tra la silenta amo, cxu?

ROSMER

(penseme) Jes, -- estas ja *tio* kio estus la granda, la plej belega en la tuta vivo, mi pensas. -- Se tiel estus. (tordas sin en maltrankvilo) Sed kiel mi scios pri tio? Gxisfunde?

REBEKKA

Vi ne kredas min, Rosmer, cxu?

ROSMER

Ho, Rebekka, kiel *povas* mi plene kredi vin? Vin, kiu kasxadis kaj sekretigis tiom ege! -- Nun vi malkasxigas tion kroman. Cxu kusxas celo sube, -- diru malkasxe. Cxu vi eble volas tiel ion gajni. Mi deziras ja fari por vi, kion mi povas.

REBEKKA

(tordas la manojn) Ho, tiu mortiga dubo --! Rosmer, -- Rosmer --!

ROSMER

Jes, cxu ne terure? Sed mi ne povas malhelpi. Neniam mi transvenos por liberigi min de la dubo. Neniam scios certe, ke mi havas vin en plena kaj pura amo.

REBEKKA

Sed cxu ne estas io interne en vi mem, kiu atestas, ke okazis transformo! Kaj ke la transformo okazis pere de vi, -- pere de vi sole!

ROSMER

Ho, kara, -- mi ne plu kredas pri mia kapablo transformi homojn. Mi ne plu kredas je mi mem en kiu ajn afero. Mi nek kredas je mi nek je vi.

REBEKKA

(rigardas lin sombre) Kiel vi do povas vivi la vivon.

ROSMER

Mi ne mem komprenas. Mi ne komprenas. Mi kredas, ke mi ne *povas* vivi. -- Kaj mi ja ankaux ne scias pri tiu afero en la mondo por kiu valorus vivi.

REBEKKA

Ho, la vivo, -- gxi renovigxas. Ni tenu nin al tio, kara. -- Suficxe frue ni eliros.

ROSMER

(eksaltas maltrankvila) Do redonu al mi la kredon! La kredon je *vi*, Rebekka! La kredon je via amo! Ateston! Ateston mi volas havi!

REBEKKA

Ateston? Kiel mi donu al vi ateston --!

ROSMER

Vi devas! (iras trans la plankon) Mi ne eltenas tiun solecan, -- tiun teruran malplenecon, -- tiun, -- tiun --

(Oni frapas forte sur la antauxcxambra pordo.)

REBEKKA

(eksaltas el la segxo) Ah, -- cxu vi auxdis!

(La pordo malfermigxas. *Ulrik Brendel* envenas. Li surhavas manumcxemizon, nigran surtuton kaj bonajn botojn ekstere de la pantalono. Cetere li estas vestita kiel la antauxan fojon. Li aspektas konfuze.)

ROSMER

Ho, cxu estas vi, sinjoro Brendel!

BRENDEL

Johannes, mia knabo, -- mi salutas vin -- adiaux!

ROSMER

Kien vi iros tiel malfrue?

BRENDEL

Malsupren la deklivon.

ROSMER

Kiel --?

BRENDEL

Nun mi iros hejmen, mia karega lernanto. Mi spertas hejmveon post la granda nenio.

ROSMER

Io okazis al vi, sinjoro Brendel! Kio estas?

BRENDEL

Vi do observas la transformon? Jes, -- vi ja povas. Kiam mi lastfoje metis la piedon en tiun cxi salonon, -- mi staris antaux vi kiel bonhavulo kaj frapis mian brustposxon.

ROSMER

Nu! Mi ne tute komprenas --

BRENDEL

Sed tia, kia vi vidas min cxi tiun nokton, mi estas detronigita regxo sur la cindroamaso de mia brulita kastelo.

ROSMER

Se estas io, per kio *mi* povas helpi vin --

BRENDEL

Vi konservis vian infankoron, Johannes. Cxu vi povas doni al mi pruntajxon?

ROSMER

Jes, jes, bonvole.

BRENDEL

Cxu vi povas doni dispone idealon aux du?

ROSMER

Kion vi diras?

BRENDEL

Demetitan idealon aux du. Kaj vi faros bonan agon. Cxar nun mi senestas, mia kara knabo. Tute senhava.

REBEKKA

Cxu vi ne faris vian prelegon?

BRENDEL

Ne, vi loganta sinjorino. Imagu! Gxuste kiam mi pretigas min elversxi el la korno de abundeco, mi faras la embarasan malkovron, ke mi bankrotis.

REBEKKA

Sed cxiuj viaj neskribitaj verkoj?

BRENDEL

Dum dudek kvin jaroj mi sidis, kiel avarulo sur sxlosita monkesto. Kaj hieraux, -- kiam mi malfermas kaj volas sercxu la trezoron, -- jen estas nenio. La dento de la tempo mordis gxin al polvo. Estis *nichts* kaj nenio en la tuta afero.

ROSMER

Sed cxu vi do certe tion scias?

BRENDEL

Ne estas loko por dubo, mia favorato. La prezidento konvinkis min pri tio.

ROSMER

Prezidento?

BRENDEL

Nu ja, -- la ekscelenco do. *Ganz nach Belieben.*

ROSMER

Jes, kiu?

BRENDEL

Peder Mortensgard kompreneble.

ROSMER

Cxu!

BRENDEL

(mistere) Tsx, tsx, tsx! Peder Mortensgard estas la estro kaj reganto de la estonteco. Neniam mi lokigxis antaux la vizagxo de iu pli granda. Peder Mortensgard havas en si la cxiopovan kapablon. Li povas fari cxion, kion li volas.

ROSMER

Ho, ne kredu tion.

BRENDEL

Jes, mia knabo! Cxar Peder Mortensgard neniam volas pli ol li povas! Peder Mortensgard kapablas vivi la vivon sen idealoj. Kaj *tio*, -- vidu, -- *tio* estas gxuste la sekreto de la ago kaj la venko. Tio estas la sumo de cxiu sagxo en la mondo. Jen suficxe!

ROSMER

(mallauxte) Nun mi komprenas, -- ke vi foriras pli malricxa ol kiam vi venis.

BRENDEL

Bien! Prenu nun *Beispiel* de via antauxa instruisto. Forstreku cxion, kio enpresadis en vin. Ne konstruu vian kastelon sur cedanta sablo. Kaj esploru, kaj provu, -- antaux ol vi konstruos sur tiu belega kreaĵo, kiu cxi tie dolcxigas vian vivon.

REBEKKA

Cxu al mi vi aludas?

BRENDEL

Jes, mia alloga marvirino

REBEKKA

Kial ne estus konstruinde sur mi?

BRENDEL

(paxon pli proksimen) Mi sciigxis, ke mia antauxa lernanto havas vivkoncepton por konduki al venko.

REBEKKA

Kaj sekve --?

BRENDEL

La venko estas certa. Sed, -- notu, -- je nepra kondicxo.

REBEKKA

Kiu?

BRENDEL

(prenas gardeme sxian manartikon) Ke la virino, kiu amas lin, gxoje iras en la kuirejon, kaj gxoje forhakas sian delikatan rozoblankan malgrandan fingron, -- *tie*, -- gxuste *tie* cxe la meza artikolo. *Item* ke la menciita amanta virino -- same gxoje -- fortrancas de si la senegale formitan maldekstran oreilon. (malkaptas sxin kaj turnas sin al *Rosmer*) Adiaux, mia venkanta Johannes.

ROSMER

Cxu vi foriros nun? En sombra nokto?

BRENDEL

La sombra nokto estas la pli bona. Pacon al vi. (Li foriras.)

(Momenton estas silente en la cxambro.)

REBEKKA

(spiras peze) Ho, kiel nauxze kaj preme estas!

(Sxi iras al la fenestro, malfermas gxin kaj restas tie staranta.)

ROSMER

(eksidas en la apogsegon apud la forno) Ne estas alia solvo, Rebekka. Mi vidas nun. Vi *devas* forvojagxi.

REBEKKA

Jes, mi ne vidas elekton.

ROSMER

Ni profitu de la lasta tempeto. Venu, kaj eksidu cxe mi.

REBEKKA

(aliras kaj eksidas sur la sofon) Kion vi do volas al mi, Rosmer?

ROSMER

Unue mi *tion* diras al vi, ke vi ne bezonas havi zorgojn pro via estonteco.

REBEKKA

(ridetas) Hm. *Mia* estonteco.

ROSMER

Mi antauxvidis cxiujn eblecojn. Antaux longe. Kio ajn kio okazos, por vi estas zorgita.

REBEKKA

Ankaux tio, vi kara.

ROSMER

Tion vi devus mem kompreni.

REBEKKA

Pasis jaroj de kiam mi pensis pri tiajxoj.

ROSMER

Nu ja, -- vi certe opiniis, ke neniam povus sxangxigxi inter ni du.

REBEKKA

Jes, mi pensis tiel.

ROSMER

Ankaux mi. Sed se okazus, ke mi forpasus --

REBEKKA

Ho, Rosmer, -- vi vivos pli longe ol mi.

ROSMER

Pri la bedaŭrinda vivo estas ja en mia propra potenco decidi.

REBEKKA

Kio estas! Vi do ne intencas --!

ROSMER

Cxu aspektas al vi tiel strange? Post la mizere kompatinda malvenko, kiun mi suferis! Mi, kiu volis konduki mian vivotaskon al venko --. Kaj jen mi fugxis de la tuto, -- ecx antaux ol la batalo komencis!

REBEKKA

Rekomencu la lukton, Rosmer! Provu, -- kaj vi vidos la venkon. Vi nobeligos centojn, -- vi nobeligos milojn da animoj. Provu!

ROSMER

Ho Rebekka, -- mi, kiu nun ecx ne kredas je mia propra vivotasko.

REBEKKA

Sed via tasko jam eltenis sian provon. Unu homon vi almenaŭ nobeligis. Min, tiom longe kiom mi vivos.

ROSMER

Jes, -- se mi povus kredi vin en tio cxi.

REBEKKA

(premas la manojn) Ho, sed Rosmer, cxu vi ne scias ion, -- ion, kiu povus igi vin kredi?

ROSMER

(skuigxas kiel en timo) Ne ekpensu pri tio nun! Ne pluen, Rebekka! Ecx ne vorto plu!

REBEKKA

Jes, gxuste tion ni devas pripensi. Cxu vi ion scias, kiu povus sufoki la dubon? Cxar mi ecx nenion scias.

ROSMER

Plej bone por vi, ke vi ne scias. -- Plej bone por ambaux.

REBEKKA

Ne, ne, ne, -- mi ne kontentigxas pri tio! Se vi ion scias, kiu povus absolvi min en viaj okuloj, mi postulas de vi kiel mian rajton, ke vi menciu gxin.

ROSMER

(kvazaux senpere puxata kontraux sia volo) Ni do vidu. Vi diras, ke la granda amo estas en vi. Ke tra mi via animo nobeligxis. Cxu tiel estas? Cxu vi gxuste kalkulis? Cxu ni faru provon pri la kalkulo? Cxu?

REBEKKA

Mi estas preta.

ROSMER

Kiam ajn?

REBEKKA

Kiam ajn. Ju pli frue, des pli bone.

ROSMER

Ni do vidu, Rebekka, -- se vi, -- pro mi, -- jam en cxi tiu vespero. -- (interrompas) Ho, ne, ne, ne!

REBEKKA

Jes, Rosmer! Jes, jes! Diru, kaj vi vidos.

ROSMER

Cxu vi kuragxas, -- cxu vole, -- gxoje, kiel diris Ulrik Brendel, -- pro mi, nun cxi tiun nokton, -- gxoje, -- iri la saman vojon, kiun Beate iris?

REBEKKA

(Levas sin malrapide de la sofo kaj diras preskaux senvocxe) Rosmer --!

ROSMER

Jes, kara, -- tiu estas la demando de kiu mi neniam povas min liberigi, -- kiam vi estos forvojagxinta. Cxiun opan horon dum la tago mi revenos al la sama. Ho, mi kvazaux vidas vin tute viva en mia imagajxo. Vi staras sur la ponteto. Meze sur gxi. Vi klinas vin super la manrelon! Kapturnigxas en logo al la torento! Ne. Vi retiras vin. Ne kuragxas, -- kion *sxi* kuragxis.

REBEKKA

Sed se mi tamen havus la kuragxon? Kaj la gxojan volon? Kio do?

ROSMER

Mi do devus kredi vin. Mi do devus regajni la kredon je mia vivotasko. La kredo pri mia kapablo nobeligi homajn animojn. La kredo pri la kapablo de la homa animo nobeligxi.

REBEKKA

(prenas malrapide sian sxalon, metas gxin sur sian kapon kaj diras sinrege) Vi rericevu vian fidon.

ROSMER

Cxu vi kuragxas kaj volas -- tion, Rebekka?

REBEKKA

Jugxu morgaux, -- aux poste, -- kiam ili fisxkaptas min.

ROSMER

(metas la manon al la frunto) Estas alloga teruro en tio cxi --!

REBEKKA

Cxar mi ne volas resti kuxanta tie. Ne pli longe ol necese. Oni devas prizorgi por retrovi min.

ROSMER

(eksaltas) Sed tio cxi, -- estas ja freneza. Forvojugxu, -- aux restu! Mi kredas vin je via nura vorto ankaux tiun cxi fojon.

REBEKKA

Parolturnigxoj, Rosmer. Neniu malkuragxo kaj fugxo denove! Kiel povas vi kredi min je mia nura vorto post tiu cxi tago?

ROSMER

Sed mi ne volas vidi vian malvenkon, Rebekka!

REBEKKA

Ne okazos malvenko.

ROSMER

Okazos. Neniam vi havos animon por iri la vojon de Beate.

REBEKKA

Vi ne kredas?

ROSMER

Neniam. Vi ne estas kiel Beate. Vi ne estas sub la potenco de misgvidita vivkoncepto.

REBEKKA

Sed mi estas sub la vivkoncepto de Rosmersholm -- nun. Pro kio mi kulpis, -- mi devas pentofari.

ROSMER

(rigardas sxin fikse) Cxu *jen* vi staras?

REBEKKA

Jes.

ROSMER

(decide) Nu bone. Kaj *mi* estas sub nia liberigita vivkoncepto, Rebekka. Ne estas jugxisto super ni. Tial ni devas jugxi mem.

REBEKKA

(misinterpretas lin) Ankaux tio. Ankaux tio. Mia foriro savos la plej bonan en vi.

ROSMER

Ho, en mi ne plu estas io savinda.

REBEKKA

Estas. Sed mi, -- mi estus de nun nur ia marfantomo, kiu alpendigxis kaj retenis la sxipon, sur kiu vi velus antauxen. Mi estas jxetenda maren. Aux cxu mi iradus en la mondo travivante kripligitan vivon? Pensadi kaj cerbumi pri felicxo, kiun mia pasinteco forjxetus por mi? Mi devas eligxi el la ludo, Rosmer.

ROSMER

Se vi iros, -- mi iros kune.

REBEKKA

(ridetas preskaux nerimarkeble, rigardas lin kaj diras pli malrapide) Jes, venu, vi, -- kaj estu atestanto --

ROSMER

Mi kuniras, diras mi.

REBEKKA

Al la ponteto, jes. Gxin vi ja neniam kuragxas suriri.

ROSMER

Vi tion rimarkis, cxu?

REBEKKA

(peze kaj rompите) Jes. -- Estas tio, kio igis mian amon senespera.

ROSMER

Rebekka, -- mi nun metas mian manon sur vian kapon. (faras kion li diras) Kaj prenas vin geedze kiel mian veran edzinon.

REBEKKA

(kaptas ambaux liajn manojn kaj klinas la kapon al lia brusto) Dankon, Rosmer. (malkaptas lin) Kaj nun mi iros -- gxoj.

ROSMER

Edzo kaj edzino devas kune iri.

REBEKKA

Nur al la ponteto, Rosmer.

ROSMER

Ankaux sur gxin. Tiel longe kiel vi iros, -- tiel longe mi akompanos vin. Cxar nun mi kuragxas.

REBEKKA

Cxu vi vere certe scias -- ke cxi tiu vojo estas la plej bona por vi?

ROSMER

Mi scias, ke gxi estas la sola.

REBEKKA

Se vi perfidis vin mem en tio? Se estus nur iluzio? Unu el tiuj blankaj cxevaloj en Rosmersholm.

ROSMER

Povus esti. De ili ni neniam liberigxos, -- ni, en cxi tiu bieno.

REBEKKA

Do restu, Rosmer!

ROSMER

La edzo akompanas sian edzinon, kiel la edzino akompanas sian edzon.

REBEKKA

Jes, sed diru al mi unue. Cxu estas vi, kiu akompanas min? Aux mi kiu akompanas vin?

ROSMER

Tion ni neniam gxisfunde elpensos.

REBEKKA

Mi volus scii.

ROSMER

Ni du akompanos unu la alian, Rebekka. Mi vin kaj vi min.

REBEKKA

Tion ankaux mi pensetas.

ROSMER

Cxar nun ni estas unu. Venu! Kaj ni iru gxoje.

(Ili iras manon en mano tra la antauxcxambro, kaj vidigxas turni maldekstren. La pordo restas malfermita post ili. La sidcxambro restas momenton malplena. Jen *sinjorino Helseth* malfermas la pordon dekstre.)

SINJORINO HELSETH

Frauxlino, -- nun la cxaro -- (cxirkauxrigardas) Ne interne? Eksteraj kune je tiu cxi tempo? Nu do, -- jen io --! Hm! (iras en la antauxcxambro, cxirkauxrigardas kaj revenas.) Ne sur la benko. Ho ne, ne. (iras al la fenestro kaj elrigardas) Jecxjo do! La blanka *tie* --! -- Je mia savo, cxu ne ambaux staras sur la ponteto! Dio pardonu la pekajn homojn! Cxu ili ne cxirkauxbrakas unu la alian! (ekkrias lauxte) Ho, -- elen -- ambaux! En la akvofalon. Helpo! Helpo! (tremas la genuoj; skuita sxi tenas la segxodorson, kaj preskaux ne kapablas eligi la vortojn) Ne. Ne helpo cxi tie. -- La karmemora sinjorino prenis ilin.

End of the Project Gutenberg EBook of Rosmersholm, by Henrik Ibsen

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK ROSMERSHOLM ***

***** This file should be named 24355.txt or 24355.zip ***** This and all associated files of various formats will be found in: <http://www.gutenberg.org/2/4/3/5/24355/>

Produced by Andrew Sly

Updated editions will replace the previous one--the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away--you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

*** START: FULL LICENSE ***

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License (available with this file or online at <http://gutenberg.org/license>).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or

online at www.gutenberg.org

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. **LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES** - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. **YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH F3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.**

1.F.3. **LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND** - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS' WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. **INDEMNITY**

- You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise

directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need, is critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at <http://www.pgla.org>.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at <http://pglaf.org/fundraising>. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pglaf.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at <http://pglaf.org>

For additional contact information: Dr. Gregory B. Newby Chief Executive and Director gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit <http://pglaf.org>

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: <http://pglaf.org/donate>

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

<http://www.gutenberg.org>

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.

Rosmersholm, by Henrik Ibsen

A free ebook from <http://manybooks.net/>